

ŠVEICARIJOS LIETUVIŲ ŽINIOS

Neperiodinis leidinys Nr. 16 (23).

1951-1953 metais išleisti 7 numeriai. Laikraštis atgaivintas 2001 metais.

2010 metų balandis

TURINYS

Šventės

Lietuvos nepriklausybės atkūrimo
dvidešimtmetis 4

Lietuviai pasaulyje 7

Iš bendruomenės gyvenimo

Prasmingas darbas lietuviškame
darželyje 8

Įspūdžiai iš knygų klubo
susitikimų 10

Bendruomenės projektai

Bendruomenės knygos pristaty-
mai Lietuvoje 12

Juozas Eretas - Tūkstantmečio
šveicaras 13

Šveicarija - Lietuva: likimo vingiai

Žalgirio mūšio vaizdų pėdsakais 16

Per 200 dienų pėsčiomis iš Vil-
niaus į Santjago de Kompostelą 17

Šiuolaikinė pasaka 18

Interviu su buvusiu laikraščio
„Baltische Rundschau“ vyr.
redaktoriumi 20

Proga susitikti 21

Virtuali svetainė 22

Lietuvoje 23

Skelbimai 23

Vasario 16-osios šventė - svarbiausias mūsų renginys

Algirdo Žiogo nuotraukoje: šventės dalyviai šokių vakaronės metu.

JÜRATĖ CASPERSEN

Vasario 16-osios šventė visa- da buvo Šveicarijos lietuvių bendruomenės reikšmingiausias renginys.

Nors savo šventę vadiname Vasa-
rio-16-tosios, tačiau tai yra daug
daugiau, nei valstybės atkūrimo
minėjimas.

Šiais metais Šveicarijos lietuviai pa-
grindinei ŠLB šventei vėl rinkosi
Ciuriche. Jautėme, kad švenčiame
abi - Lietuvos valstybės atkūrimo
ir Nepriklausomybės atstatymo -
šventes. Tuo labiau, kad ir mūsų
svečias LR ambasadorius Berne,
Nepriklausomybės atstatymo Akto
signataras, Vytautas P. Plečkaitis,
šventinei prakalbai pasirinko temą
„Nuo Vasario 16-osios iki Kovo
11-osios“.

Ryte Šveicarijos lietuviai rinkosi į
visuotinį metinį narių susirinkimą:
dienotvarkėje - pirmininkės, finan-
sininkės ir revizorių ataskaitų
priėmimas, šių metų darbo ir veik-
los planų aptarimas ir patvirtinimas,
naujos valdybos rinkimai.

Ypač darbinga ir produktyvi buvo

2008-2009 metų kadencijos val-
dyba. Jai teko ne tik Lietuvos
Tūkstantmečio renginiai, bet ir
bendruomenės knygos „Lietuvių
rašytojų takais Šveicarijoje“ leidyba
ir pristatymai.

Išeinančioms valdyboms - Eglei
Kačkutei, Jovitai Žamarytei - Fink,
Ramunei Česnulienei, Laimai Mal-
dūnaitei-Christ, Dianai Brunner -
už jų atkaklų ir pasiaukojamą darbą
ŠLB nariai nepagailejo pagyrimų ir
padėkos žodžių.

Po metinio ŠLB narių susirink-
imo - Šv. Mišios Marijos Lourdes
katalikų bažnyčioje. Tai vienintelės
metuose lietuviškos Šv. Mišios
Šveicarijoje. Jas jau trečius metus
aukoma mūsų bendruomenės geras
draugas, Popiežiškosios lietuvių Šv.
Kazimiero kolegijos Romoje rektorius,
mons. Petras Šiurys. Šv. Mišių
metu atsisveikinome su 2009 me-
tais Anapilin iškeliavusiais dviem
šviesaus atminimo bendruomenės
nariais - Dr. Vaclovu Dargužu,
ilgamečiu bendruomenės pirminin-
ku bei Garbės pirmininku ir Juzefa
Katiliūte - iškilia Lietuvos išeivijos
dailininke.

Tęsinys 2 psl.

Redakatoriaus žodis

VILIJ
BISCHOFF
HANDSCHIN

Mieli skaitytojai ir skaitytojos, Pirmiausia norėčiau Šveicarijos lietuvių bendruomenės vardu tarti didelį nuoširdų ačiū Dianai Brunner, kad ji jau septynis metus rūpinasi „Šveicarijos lietuvių žinių“ maketavimu ir leidimu, kantriai dirba šitą nepaprastai sunkų, daug laiko ir nervų kainuojantį darbą. Kartas nuo karto kažkas apsiimdavo padėti, bet, deja, neilgam.

Pirmame naujai išrinktos bendruomenės valdybos posėdyje buvo nuspręsta, kad nuo šiol atsakomybės už laikraščio leidybą imsis keturios bendruomenės narės: Diana Brunner ir Inga Belevičiūtė maketuos laikraštį, redaktorių pareigomis dalinsis Virginija Siderkevičiūtė ir aš, Vilija Bischoff Handschin.

Turime daug įdomių idėjų, tikimės laikraštį padaryti įvairesnį, gyvesnį, suteikti struktūrą, patobulinti išvaizdą. Šis numeris dar nebus idealus, bet su laiku mokysimės, tobulėsime. Didele dalimi tai priklausys nuo jūsų paramos, mieli skaitytojai. Todėl lauksime Jūsų laiškų, straipsnelių, pasiūlymų!

Iki malonių susitikimų!

Po Mišių visus šventės dalyvius mūsų šeiminkės pakvietė prie šventinio stalo. Jau keli metai lepinamės namuose pagamintais lietuviškais patiekalais ir desertais. Šiomet teko stalus tiesti jau keturiom eilėm, nes sulaukėme beveik 160 dalyvių. Nuoširdus AČIŲ šeiminkėms: Eglei, Jūratei C., Rūtai, Eugenijai, Mildai, Vilijai, Jurgai, Ritai, Irenai, Jurgai, Dianai, Virginijai, Jūratei U., Ilonai ir Jovitai už paruoštą lietuvišką stalą! Už gardesius šeiminkėms atsidėkojome Zarasiečių atvežtais lietuviškais šokoladais ir audringais plovimais. Beveik pusė šeiminkių ne tik pagamino, bet ir paaukojo maistą ŠLB šventei.

Po Vasario 16-osios minėjimo laukėme Zarasų rajono savivaldybės kultūros centro teatro trupės (vadovaujamos režisierės Gražinos Karlaitės) su pirmuoju lietuvišku spektakliu „Amerika pirtyje“. Pernai atšventęs 110-ąsias me-

tines, spektaklis ir šiandien toks pat aktualus, kaip ir 1899 metų premjera.

Tuo mūsų šventė dar nesibaigė, nes labai laukėme lietuviškų šokių. Dvi valandas be perstojo grojo Zarasų rajono kaimo kape-la „Sadūnai“. Tie patys „Sadūnai“, kurie Lietuvoje ne kartą buvo tapę Lietuvos televizijos laidos „Duokim garo“ nugalėtojais.

Dešimt valandų trukusiame susitikime pasisėkė ir darbus nudirbti, ir paviešėti, ir pasimelsti, ir padainuoti, ir pašokti, ir spektaklį pasižiūrėti, jau nekalbant apie tai, kad kai kurie visus metus nematytiems draugams naujienas išpasakoti galėjo.

Dėkojame už šventės organizaciją ir sklandžią jos eigą ŠLB valdybai, vaišių šeiminkėms, sponsoriams, kiosko prižiūrėtojams bei visiems svečiams už dalyvavimą ir gerą nuotaiką.

Algirdo Žiogo nuotraukose - Vasario 16-osios šventės akimirkos.

Nuoširdus Ačiū buvusioms valdybos narėms už puikų darbą

Eglė Kačkutė - po dvejų metų įtempto darbo, vadovaujant Ženevos lituanistiniam darželiui „Ratas“, rašant apybraižą į bendruomenės knygą „Lietuvių rašytojų takais Šveicarijoje“, organizuojant Sofijos Čiurlionienės-Kymantaitės, lietuvių rašytojos ir diplomatės, pagerbimo ir įamžinimo šventės bei didelės pagalbos organizuojant Lietuvos Tūkstantmečio minėjimą ir koncertą Ženevoje, organizuojant Stalo teatro viešnagę Šveicarijoje, nusprendė grįžti prie trumpam į šoną atidėtos daktarinės disertacijos.

Jovita Zamarytė Fink - dirbo 4 metus ŠLB valdyboje. Buvo atsakinga už narių registraciją į renginius, siuntė sveikinimus bendruomenės naujagimiams ir jubiliatams, vadovavo Ciuricho lituanistiniam savaitgaliniam darželiui „PAGRANDUKAS“, organizavo kopimą į Hoch Ybrig sniego batais.

Ramunė Česnulienė - 5 metai ŠLB valdyboje. Jos darbo sfera buvo menininkų suradimas bendruomenės renginiams, pagalba švenčių metu ir Jurgos Ivanauskaitės verstos kūrybos pristatymo ir knygų platinimo projektas.

Laima Maldūnaitė-Christ - ŠLB valdyboje - 5 metus, buvo mūsų „tiltas“ su LR ambasada Berne, taip pat oficialiosios informacijos skleidėja. Ji keletą metų organizavo tradicinę Advento šventę, padėjo bendruomenei priimant LR prezidentą Valdą Adamkų (2007),

organizavo istorijos dienas Berno universitete. Ji įnešė labai svarų indėlį į ŠLB bandymą atgaivinti lituanistikos/baltistikos studijas Šveicarijos universitetuose ir organizuojant tarptautinę lietuvių kalbos konferenciją „Lietuvių kalbos vieta ir reikšmė Europos kontekste“ Berno universitete 2008 metais.

Diana Brunner - ŠLB valdybos veteranė. Ji „atitarnavo“ beveik dešimtmetį. Diana darė daug reikšmingo, bet iš išorės nelabai matomo darbo: vedė administraciją, tvarkė finansus, ruošė ir siuntė bendruomenės nariams kvietimus į šventes ir įvairią informaciją. Beveik nė vienas renginys nepraėjo be jos pagalbos. Ji tiesiog multi-talantas: ir rašo, ir piešia, ir fotografuoja, ir projektuoja. Visi ŠLB atributai yra sukurti Dianos Brunner - ir logotipas, ir štampos, ir krepšinio sirgalių marškinėliai, ir net ŠLB vėliava! Ji su savo vyru Hugo, 2005 m. reprezentavo Lietuvą tarptautinėje kalėdinėje mugėje „Venite“ Lucernoje ir pelnė bendruomenei mugės organizatorių prizą. Ji buvo viena iš lituanistinės mokyklėlės „Lituanica“ įkūrėjų (2005) ir mokytojų. Neįkainuojamas jos indėlis į Maironio įamžinimo projektą (2007) ir Lietuvių kalbos tarptautinės konferencijos Šveicarijoje pravedimą 2008 m. Diana daug metų rūpinosi bendruomenės laikraščio „Šveicarijos lietuvių žinios“ maketavimu ir leidyba, o 2009 m. rašė apybraižą į bendruomenės knygą „Lietuvių rašytojų takais Šveicarijoje“.

Naujoji bendruomenės valdyba:

(viršuje iš kairės į dešinę)
Virginija Siderkevičiūtė,
Inga Belevičiūtė, valdybos pirmininkė Jūratė Caspersen,
Audrius Alkauskas, Ilona Katkienė,

(apačioje iš kairės į dešinę)
Milda Matulaitytė - Feldhausen ir Jurgita Vander Veken.

Ilonos Katkienės nuotrauka

Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo 20-metis

Garbės konsulato Ciuriche atidarymas

LAIMA MALDŪNAITĖ CHRIST

2010 metų kovo 5 d. Ciuriche, įžymiuosiuose barokiniuose amatininkų gildijos rūmuose Zunfthaus zur Meisen įvyko Lietuvos Respublikos atkūrimo 20-mečio garbei skirtas minėjimas ir Ciuricho bei Cugo kantonų Lietuvos Respublikos Garbės konsulato atidarymas.

Lietuvos Respublikos ambasadorius Vytautas Plečkaitis atidarymo metu įteikė oficialius dokumentus garbės konsului Graciano Pedrojai (Graziano Isaia Giuseppe Pedroja). Garbės konsulas Ciuriche yra trečiasis Šveicarijos Konfederacijoje – anksčiau įsteigti konsulatai veikia Tičino, Ženevos ir Vo kantonuose. Priėmimo metu koncertavo lietuvių pianistė Neringa Balnytė, dalyvavo Šveicarijos–Lietuvos parlamentinės grupės pirmininkas Gediminas Navaitis, buvusi ambasadoriaus patarėja Rūta Genienė, Ciuricho kantono Garbės

ir Generaliniai konsulai, valdžios, lietuvių bendruomenės valdybos, ekonomikos ir kultūros sričių atstovai.

Tikimasi, kad G. Pedrojos patirtis bankininkystės srityje bei svarūs ryšiai Šveicarijoje (ypač finansiškai svarbiame Ciuricho kantone) lems prasmingesnę ir intensyvesnę Lietuvos ir Šveicarijos bendradarbiavimą.

Graciano Pedroja gimė 1958 metų kovo 19 d. Muralto miestelyje, Tičino kantone, jo gimtoji kalba yra italų. Baigęs gimnaziją studijavo St. Galleno aukštojoje mokykloje, kurią baigė, išgydamas lic.oec. HSG laipsnį. Savo profesinę karjerą G. Pedroja pradėjo dirbdamas auditoriumi Arthur Andersen kompanijoje, vėliau dirbo Price Waterhouse kompanijoje, taip pat bankuose. Nuo 1997 metų Graziano Pedroja dirba kaip partneris Juris Treuhand kompanijoje, kuri konsultuoja mokesčių, audito, nekilnojamojo turto ir kitais klausimais. Jis kalba ne tik italų, bet ir vokiečių, prancūzų, anglų kalbomis, yra vedęs ir turi dvi suaugusias dukras.

Atmintyje

AUDRIUS ALKAUSKAS

Jei žygyje į kalnus nėra vienas keliauninkas nėra pasiėmęs fotoaparato, mes prisimename tuos momentus, kurie mums buvo kažkuo ypatingi: vakarą prie laužo, sunkiai pakeliamą karštį, pakeleivių juokus. Jei ši išvyka užfiksuota nuotraukose, prisimename tik momentus, įamžintus jose. Viena vertus, fotografijos tikslesnės, nei mūsų prisiminimai. Bet kita vertus, fotografijos retai autentiškai užfiksuoja tvyrojusią nuotaiką, netikėtus emocijų pliūpsnius, ir niekada – aplink vyravusių kvapų ar mūsų minčių tame žygyje.

Labai panašiai atsitinka ir su svarbiais istoriniais įvykiais, kuriuos mums patiems tenka patirti.

Kovo 11-oji mano prisiminimuose: Lietuvos Aukščiosios Tarybos – Atkuriamojo Seimo posėdžių salė, susirinkę deputatai skanduoja „Lietuva! Lietuva!“. Deja – tai tik vėliau matyti kadrai. Tą svarbią dieną aš nemačiau šito per televiziją. Man tada buvo 12 metų ir aš gerai žinau, kad stebėjau per televizorių prof. V. Landsbergio išrinkimą Aukščiausiosios Tarybos pirmininku, bet nuėjau miegoti, taip ir nesulaukęs nepriklausomybės paskelbimo.

Gerokai ryškiau prisimenu kovo 12-osios rytą, kai pasimetę mokytojai mums, vaikams, taip ir negalėjo pasakyti, ar Lietuva tikrai laisva. „Tai laisva ar nelaisva?“ – klausėme mes. Taip pat pamenu kovo 12-osios pavakarę, kai grįžęs iš mokyklos žiūrėjau pro langą į Anykščių pietuose esantį miškelį (ten, kur palaidotas rašytojas J. Biliūnas) ir galvojau – štai, šitas miškelis jau nebe Tarybų Sąjungoje, šitas miškelis – Lietuvoje! Ir ši sofa, and kurios sėdžiu – ji Lietuvoje. Ir mano mokykla, kurią taip pat matau pro langą – ji Lietuvoje, nebe Tarybų Socialistinių Respublikų Sąjungoje. Ir tas keistas jausmas, kad mūsų Tėvynė – jau nebe tokia didelė, nebe tokia plati, bet sava ir artima, – ta, kurią ir matau pro langą.

Ilonos Katkienės nuotraukoje: buvusi ambasadoriaus patarėja Berne Rūta Genienė, Garbės konsulas Graciano Pedroja, ŠLB pirmininkė Jūratė Caspersen ir ambasados darbuotoja Laima Maldūnaitė.

- kovo 11-osios įvykiai

Pasidomėkime, kaip tą svarbią Lietuvai datą prisimena šiuo metu Šveicarijoje dėl vienu ar kitu priežasčių gyvenantis lietuviai – skirtingų kartų, skirtingų profesijų, ir – skirtingų požiūrių. Pakalbinau kelis Šveicarijos lietuvius. Štai jų prisiminimai.

Janina Vaitkevičienė, rašytoja, buvusi ŠLB valdybos pirminkė (Ciurichas).

Tais metais gyvenau Klaipėdoje, dirbau Klaipėdos aukštojoje mokykloje (dabar – Klaipėdos Universitetas) lietuvių kalbos ir literatūros dėstytoja.

Labai ryškiai prisimenu Sąjūdžio mitingus, kuriuose dalyvaudavau su dukromis. Vykstančius pokyčius Lietuvoje visuomet aptardavom su studentais. Aš juos taip pat išleisdavau iš paskaitų, kai jie norėdavo dalyvauti Sąjūdžio renginiuose.

Kovo 11-ąją žiūrėjau televizorių visą dieną ir visą naktį. Iš pradžių lyg ir netikėjau tuo, kas vyksta, turėjau ir baimės – kaipgi sureaguos sovietų valdžia?

Susitikę su dėstytojais universitete, aptardavom naujausius įvykius, bandydavom nuspėti, kaipgi viskas klostysis toliau. Pamenu, tuomet pas mus viešėjo vienas kolega estas. Jis mus nuramino. „Pabūsiu aiškiaregiu“, – pamenu, sakė jis, – „viskas bus labai gerai – tai tik pati pradžia“.

Taip pat gerai menu ir 1991 metų sausį. 1990 – ais per Kalėdas išvykau į Šveicariją, tad tragišką sausio 13 d. buvau ne Lietuvoje. Apie įvykius prie Televizijos bokšto ir Aukščiausios Tarybos daug rašė Šveicarijos laikraščiai: „Sovietų tankai Vilniaus gatvėse“ – skelbė straipsnių antraštės. Šveicarijos gyventojai ko gero manė, kad Lietuvoje – karas. Dėl sausio įvykių mano buvimo Šveicarijoje viza buvo pratęsta.

Buvo neramus metas.

Dr. Simonas Žmuidzinas, gydytojas ortodontas (Lozana).

1990 kovo 11 d. buvau Šveicarijoje, nes į Lozaną atvykau 1989 m.

Gana ryškiai prisimenu Atgimimo laikotarpį. 1988 m. vasarą atvykau

Algirdo Žiogo nuotraukoje – straipsnio autorius Audrius Alkauskas

mokytis į Vilniaus Universitetą ir ta proga atvežiau lietuviškų trispalvių bei tautinių suvenyrų. Bet netrukus pastebėjau, kad laikai jau buvo pasikeitę – vietiniai studentai jau turėjo daug lietuviškų vėliavų ir Sąjūdžio ženklų. Mat, tų metų liepos 1-3 d. Vilniuje kaip tik vyko Baltijos šalių studentų dainų ir šokių festivalis „Gaudeamus“ ir Atgimimo dvasia ten jau buvo labai stipri.

1990 metų įvykius sekti, gyvenant Šveicarijoje, buvo sunku, nes nebuvo interneto. Televizoriaus taip pat neturėjau. Iš vietinės spaudos nedaug sužinodavau, nes dar gerai nemokėjau prancūzų kalbos. Dažnai apie įvykius Lietuvoje pasikalbėdavau telefonu su tėvais, gyvenančiais JAV – bet tarpatlantiniai pokalbiai kainuodavo labai daug. Tuomet buvau Jungtinių Valstijų, o vėliau Šveicarijos atstovas Pasaulio lietuvių jaunimo sąjungoje ir su kolegomis toje organizacijoje sugalvojome informacijos apsikeitimo mechanizmą, kurį vadinome „Info-tinklu“. Jo esmė buvo tokia – jei kuris iš tinklo dalyvių gauna kokios naujos informacijos apie įvykius Lietuvoje, tai jis turi paskambinti kitiems penkiems žmonėms ir apsiukeisti ta informacija. Taigi pranešimą apie kovo 11-ąją aš gavau telefonu.

Iš pražių nesuvokiau kovo 11-osios akto svarbos. Lietuvoje dar tebebuvo sovietų Armijos daliniai, kur savo rubliai. Nemaniau, kad tas

aktas turės kokią realią teisinę galią. Netrukus tapo akivaizdu, kad tai buvo svarbiausias kelio į Nepriklausomybę etapas.

Gerokai labiau įsiminė 1991 m. sausio 13 d. Tą dieną, prieš išsėdamas į lėktuvą, sužinojau, kad Vilniaus gatvėmis rieda rusų tankai. 16 valandų kelionė labai prailgo, nes nervinausi, nežinodamas, kas iš tiesų nutiko.

Dr. Arnas Kupšys, informacinių technologijų specialistas (Lozana).

Gyvenau tuomet Kretingoje, man buvo beveik keturiolika. Mano tėvai buvo nelabai linkę kalbėti apie politiką, jie to prisibijojo (kaip ir daugelis tuometinėje Lietuvoje), tad Atgimimo dvasią labiausiai jaučiau mokykloje. Pamenu, kai mes, mokinukai, nutarėme nebenešioti pionieriškų kaklaraiščių, o vietoje jų įsisegti lietuviškas vėliavėles ir Sąjūdžio ženkliukus. Ne visi mokytojai mus palaikė – kai kurie buvo labai atsargūs. Gal tai buvo nurodymas iš vyresnybės – nežinia. Bet buvo ir labai drąsių mokytojų, mūsų klasės auklėtoja buvo kaip tik tokia. Klasėje mokėsi pora labai didelių Sąjūdžio aktyvistų, tai auklėtoja visuomet juos ragindavo ir kitiems kaip pavyzdį pateikdavo.

Kovo 11-ąją praleidau namuose. Turbūt ruošiau pamokas savo kambaryje, bet, pamenu, visą dieną buvo įjungtas televizorius, per kurį žiūrėjau Aukščiausiosios Tarybos – Atkuriamojo Seimo pirmąjį posėdį. Man labiausiai įsiminė, kai paskelbus atkurtą nepriklausomybę, į Salės tribūną išėjo prof. V. Landsbergis ir ėmė skanduoti – „Lietuva! Lietuva! Lietuva!“. Mane apėmė labai geri jausmai, bet iš kitos pusės man, kaip vaikui, buvo ir šiek tiek linksma – deputatai atrodė kaip sirgaliai per futbolo varžybas!

Labai gerai pamenu, kaip tą patį vakarą (tėvai, rodos, jau miegojo) aš vaikščiojau po butą, žiūrėjau į kilimą ir galvojau – betgi tai istorinis įvykis! Patyriau nelyginant labai jaudinantį nuotykį. Ne kiekvienam žmogui per savo gyvenimą tenka išgyventi tokį stebuklą. Pažiūrėjau,

kokia diena – buvo 1990 m. kovo 11-oji. Galvojau, jog reikia įsiminti šią datą – turbūt ateityje tai bus nedarbo diena. Tokios mintys dabar juokingai atrodo, bet kaip tik taip tą sykį mažčiau.

Virgilijus Tikuišis, verslininkas (Ženeva).

Tuo metu gyvenau Kaune. Parties Sąjūdžio mes nepriėmėm kaip kokios konkrečios politinės organizacijos, kuri atkurs Lietuvos nepriklausomybę. Tai buvo visos šalies revoliucinis judėjimas. Senoji tvarka jau buvo visiems įgriususi ir įsiėdusi. Laisvėjo ne tik Lietuva ir kitos Baltijos šalys, bet ir pati Rusija. Jei ne tas laisvėjimas Rusijoje, kažin ar mes būtume išsiveržę iš sovietinės imperijos.

Pats kovo 11-osios aktas mano sąmonės nelabai paveikė. Lietuvį sąmonė jau buvo išlaisvėjusi per visą Atgimimo laikotarpį, taigi mintyse mes jau buvome laisvi, jau buvome savos šalies šeimnininkai. Man kovo 11-oji tebuvo formalumas. Tai galėjo būti ir balandžio 5-oji, ir birželio 18-oji, nuo to niekas nebūtų pasikeitę. Aš jau buvau laisvas – visa šalis jau buvo tiek įsisiūbavusi, kad teisiniai aspektai perversmo nepadare. Be abejo, Atkuriamojo Seimo posėdį stebėjau per televizorių.

Atgimimo ir Sąjūdžio periodas įsiminė labai gražiomis spalvomis. Lengviausia suprasti kokio nors laikmečio svarbą tada, kai lygini. Dabartinis laikmetis gerokai nublanks ta prieš aną. Kartais ir liūdna darosi. Kai matai neigiamus reiškinius dabarties Lietuvoje, kartais pagalvoji – ar verta buvo kovoti? Bet žinoma, tai tik akimirkos liūdesys. Be abejo, kovoti buvo verta.

Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo 20-metis

Koncertas Jungtinėse Tautose Ženevoje

EGLĖ
KAČKUTĖ

Vieno žodžio galia

1990 metų kovo 11-oji – ypatinga valstybinė šventė, nes daugeliui mūsų ji yra asmeninė. Kiekvienas vyresnis nei trisdešimties metų lietuvis, tikriausiai, prisimena, kur tą dieną buvo, ką jautė, ką galvojo.

Tą dieną, seno, nespaltoto televizoriaus ekrane stebėdama į dangų iškeltus du Vytauto Landsbergio pirštus ir klausydama „Tautiškos giesmės“ negalėjau įsivaizduoti, kad po dvidešimties metų kovo 11-osios išvakarėse Jungtinėse Tautose Ženevoje klausysiuosi dviejų jaunų, jau nepriklausomybės metais gimusių pianisčių koncerto. Koncertą Lietuvos Respublikos nepriklausomybės atkūrimo dvidešimtųjų metinių proga surengė nepaprastasis ir įgaliojotasis LR Ambasadorius prie Jungtinių Tautų biuro ir kitų tarptautinių organizacijų Ženevoje Jonas Rudalevičius ir LR garbės konsulas Ženevos ir Vo kantonuose, kompozitorius ir pedagogas Mišelis Sogny.

Po trumpos įžangos ir muzikų pristatymo, gausiai susirinkusius svečius, kurių gal pusė buvo lietuviai, pasveikino jo ekscelencija Jonas Rudalevičius. Jis pasidžiaugė, kad gerų menininkų niekuomet nestokojusi Lietuva nepriklausomybės metais gali didžiuotis visu būriu tarptautinio pripažinimo sulaukusių kūrėjų.

Garbės konsulas Mišelis Sogny į klausytojus kreipėsi žymaus prancūzų poeto, surrealistų, revoliucionieriaus Polio Eliuaro eilėmis:

*Et par le pouvoir d'un mot
Je recommence ma vie
Je suis né pour te connaître
Pour te nommer
Liberté.*

(Iš vieno žodžio galios / pradedu gyvenimą iš naujo / gimiau tam, kad tave pažinčiau / daugiau tau vardą / Laisvę).

Elėraštis parašytas 1942 metais Paryžiuje, virš poeto galvos skrendant nacių ir britų karo lėktuvams. Revoliucionierius Eliuaras žinojo, kokia naujo gyvenimo ir laisvės kaina. Ją 1991 metų sausio 13-ąją sumokėjome ir mes.

Jungtinių Tautų kultūros biuro nuotraukoje: Ambasadorius Jonas Rudalevičius sveikina muzikantę Mortą Grigaliūnaitę.

Gražu ir simboliška, kad po tokių puikių žodžių Stasio Vainiūno, Mišelio Sogny, Moriso Ravelio, Franco Listo, Frederiko Šopeno ir Roberto Šumano kūrinis atliko tikrosios, taip brangiai pirktos, Lietuvos laisvės turėtojos Agnė Radzevičiūtė ir Morta Grigaliūnaitė. Jos yra Mišelio Sogny studentės, jo įkurto fondo SOS Talents stipendininkės. Jų grojimas netiesiogiai pratęsė ambasadoriaus Jono Rudalevičiaus mintį, kad besiskleidžiantys nepriklausomos Lietuvos talentai netruks subręsti ir, kaip ši vakarą, dar ne kartą Lietuvai neš pasididžiavimą ir džiaugsmą.

Didieji Šveicarijos dienraščiai „Neue Zürcher Zeitung“ ir „Tages Anzeiger“ nepamiršo parašyti apie Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo 20-metį.

Bruno Kaufmanas (B. Kaufmann) kovo 11-osios „Tages Anzeiger“ numerį rašė:

„Daugelis Europos regionų, pasižyminčių didele etnine įvairove, po diktatūrų panaikinimo paskendo pilietiniuose karuose, pavyzdžiui, Balkanai, Pietų Kaukazas. Tuo tarpu Baltijos šalims po 1990 metų pavyko beveik stebuklingu būdu išlikti demokratiškomis.“

„Prieš 20 metų iš komunistinio režimo griuvėsių pakilusios Baltijos valstybės yra puikus sėkmės pavyzdys visai Europai. Nes pagaliau nuo to, kaip bus vystomi santykiai su Rusija, priklausys 21-o amžiaus Europos integravimosi proceso eiga ir demokratijos joje tvirtėjimas.“ „Dabar mes pasiruošę su mūsų kaimynne Rusija kalbėti kaip lygus su lygiu“, sako Vytautas Landsbergis, kuris, skirtingai negu pirmaisiais nepriklausomybės metais, Maskvos provokacijų nebelaiko rimtomis.“

Iš vokiečių kalbos vertė Vilija Bischoff Handschin

VILIJ BISCHOFF HANDSCHIN

Vokietijos Hiutenfeldo (Hüttenfeld) mieste (Heseno federalinė žemė) įsikūrusi lietuviška Vasario 16-osios gimnazija šiemet mini savo įkūrimo 60-metį.

1950 m. lietuviai pabėgėliai įkūrė lietuvišką mokyklą Dypholce, 1954 ji perkelta į Hiutenfeldą, kur Vokietijos lietuvių bendruomenė išigijo 5-ią ha sklypą su Renhofo pilimi. Mokykla tapo lietuviybės židiniu ir lietuvių kultūros centru. 1999 metais mokyklai suteiktas Vokietijos valstybės pripažintas gimnazijos statusas. Į gimnaziją priimami vaikai, baigę bent keturias pradžios mokyklos klases. Mokiniai, nemokantys vokiškai, lanko specialius vokiečių kalbos kursus, nemokantiems lietuvių kalbos ji dėstoma kaip užsienio kalba. (lrytas.lt inf.)

Hiutenfelde Renhofo pilyje esančioje lietuviškoje fotogalerijoje iki 2011 m. vasario mėnesio veiks fotografijos paroda „Aš esu čia“. Parodą surengė Europos lietuvių kultūros centras Vokietijoje. Eksponuojamos 33 nuotraukos, vaizduojančios Europos lietuvių kasdienybę, darbą, veiklą. (lrytas.lt inf.)

JAV lietuvių savaitraštis „Amerikos lietuvis“, 2010 metais žymėsiantis savo veiklos 10-metį, jubiliejinius metus pasitinka atsinaujinęs: virtualioje erdvėje startuoja naujas laikraščio tinklapis www.alietuvis.us. (lrytas.lt inf.)

JAV lietuvių organizuojamo romanų konkurse patriotine tema pirmą vietą laimėjo daugeliui mūsų pažįstamas Petras Venclovas. Jis 2009 metų gegužės mėnesį kartu su kitais Kauno rašytojais lankėsi Šveicarijoje, apie tai buvo rašoma Šveicarijos lietuvių žiniuose, Nr.15.

Iš Lietuvos 2009 metais emigravo 22 tūkstančiai – beveik 5 tūkstančiais daugiau, negu 2008 m. Ypač daug emigruoja į Airiją ir Jungtinę Karalystę. Didžiosios Britanijos vyriausybė bedarbiams imigrantams iš Rytų Europos dovanuoja lėktuvo bilietus namo, kad sumažintų gausėjančias benamių gretas.

Vasario 16-os gimnazija. (punkskas.pl nuotr.)

2010 metų Europos lituanistinių mokyklų sąskrydis liepos 2-4 d. sugrįžta į Vokietiją, Hiutenfeldo miesto Rennhofo pilį ir Vasario 16-osios gimnaziją.

„Draugystės tiltas“ – tai tarptautinis Europos lituanistinių mokyklų sąskrydis, į kurį kviečiami mokyklų mokiniai, jų tėvai ir mokytojai, lietuvių bendruomenių atstovai.

Pagrindinis šio gražaus ir prasmingo sambūrio tikslas – aptarti užsienyje gyvenančių lietuvių vaikų (ir vaikų iš mišrių šeimų) švietimo aktualijas, pasidalinti pedagoginio darbo patirtimi, kartu spręsti išskylančius sunkumus, užmegzti gerus bendradarbiavimo santykius tarp Europos šalių lietuvių bendruomenių, susipažinti, susidraugauti, susitelkti bendriems darbams. Šis nuotaiingas, įdomus vasaros renginys užtikrina draugišką mokytojų, moksleivių bei jų tėvų bendravimą, skatina mokinius dar rimčiau kibti į lietuvių kalbos studijas, suteikia jiems progą geriau pažinti Lietuvą, jos istoriją, tradicijas, kviečia tapti aktyviais lietuviškų bendruomenių nariais. Į renginį žada atvykti daugiau nei 200 lietuvių iš daugelio Europos šalių.

Daugiau informacijos apie „Draugystės tiltą“ – www.draugystestiltas.eu

Prasmingas darbas lietuviškame darželyje

Pagrandukas

DALIA KOSMAČIAUSKIENĖ

„Esu laiminga, galėdama savo žinias ir patirtį dovanoti čia gyvenantiems mažiesiems“, džiaugiasi nauja lietuviško darželio Ciuriche vadovė Dalia Kosmačiauskienė.

2010 metų sausio mėnesį iš Jovitos Fink perėmiau lituanistinį vaikų darželį Ciuriche „Pagrandukas“. Čia susirinkę muzikuojame, judame, žaidžiame, piešiame, kartu pietaujame. Užsiėmimus organizuoju pati, džiaugiuosi, kad tėveliai noriai talkininkauja.

Ateityje norėčiau skirstyti veiklas pagal amžiaus grupes ir tikiuosi, kad atsiras nors vienas pedagogas, galintis ir norintis prisidėti prie darželio gyvavimo idėjos.

Kitas „Pagranduko“ susitikimas įvyks balandžio 18 d., sekmadieni, 10 valandą. Turėsime Margučių šventę, kurios metu dažysime bei ridinsime kiaušinius, žaisime vėlykinius žaidimus, dainuosime. Atvykstančias šeimas prašau atsi- nešti po vieną baltą paklodę, kiaušinių, kažkiek priemonių jiems dažyti. Registruotis galima: dalia.kosma@gmail.com

Naujoji pagranduko vadovė Dalia Kosmačiauskienė baigė chorinio dirigavimo specialybę Muzikos ir teatro akademijoje Vilniuje. Dirbo muzikos mokytoja ikimokyklinėje vaikų meno studijoje „Gama“ Vilniuje. Vėliau stažavosi ir sėmėsi ikimokyklinio muzikinio ugdymo patirties Vokietijoje, Austrijoje, Italijoje, o prieš pusę metų atvyko į Šveicariją.

Ratas

KRISTINA SEGGEWISS

„Smagu, kad Ženevoje turime tokį šaunų bendraminčių ratą, kuriame lietuvių kalbos garsai atveria mažiesiems emigrantams duris į šalia slypintį turtingą, unikalią ir nuostabią pasaulį“, sako Kristina Seggewiss, lietuviško darželio Ženevoje dalyvė ir viena iš steigėjų.

2010 metų vasario pradžioje lituanistiniam sekmadieniniam darželiui RATAS sukako dveji.

Ruošiantis jo gimtadienio šventei vis sukosi mintys apie tai, kokie panašūs pirmieji žingsniai vaiko ir darželio gyvenime: nedrąsūs, jaudinantys ir turtingi permainų. Graži paralelė, ypač turint galvoje, kad jauniausi RATO dalyviai per tą laiką iš silpnų mažų kūdikėlių pavirto į judrius, aktyviai dalyvaujančius, lietuviškai mintis dėstančius žmogiukus.

Okaip gi per tą laiką pasikeitė juos buriantis darželis?

Nors RATO dalyvių skaičius sumažėjo, išaugo jo veiklos apimtis, atsirado didesnė įvairovė, jis tapo eksperimentuojantis, besikeičiantis, dinamiškas. Pamokėlių temos kartais būna rimtos ar patriotinės (kaip ir pritinka kalbant apie valstybę ir jos simboliką), kartais - pašėlusiai smagios, nenuspėjamos ir užburiančios (kaip ir pridera leidžiantis į kelionę po nykštukų šalį). RATAS- tai vieta, kur sodinamos pupos (net ir tiesiogine prasme), minkoma duona, daromi žibintai, šokama, švenčiama, o svarbiausia - dainuojama, kalbama ir svajojama lietuviškai. Tiesą sakant, su angliškais, vokiškais, prancūziškais mažųjų ratiečių tarpais, be kurių darželį būtų sunku įsivaizduoti, taip, kaip Ženėvą - be tarptautinių organizacijų.

Manau, nesuklysiu teigdamą, kad per tuos porą metų darželis išaugo į lietuvių kultūros centrą visai šeimai. Jo veikla siekia nuo ratelių žaidimo ir pasakėlių skaitymo

Nuotr.: Smagus susitikimas Pagranduke. Dešinėje - Dalia Kosmačiauskienė.

Be galo malonu matyti, jog į kiekvieną susitikimą atvažiuoja vis daugiau šeimų, džiugu, kad lietuviškos tradicijos ir kalba vis dar svarbios, neužmirštos, puoselėjamos. Buvimas su vaikais - tai mano profesija, laisvalaikis, gyvenimo būdas. Esu laiminga, galėdama savo žinias ir patirtį dovanoti čia gyvenantiems mažiesiems.

Susitikimas vaikeliui kainuoja 10 fr., antram šeimos vaikui taikoma 50% nuolaida. Susirenkame kartą per mėnesį, sekmadieniais, nuo 10 iki 13 valandos.

Smulkesnę infomaciją žr. ŠLB tinklapyje www.lietuviai.ch.

Didžiausias, prasmingiausias ir sėkmingiausias jos projektas - tai privatus dvikalbis vaikų darželis „Saulės gojus“ Vilniuje. Dalia Kosmačiauskienė yra viena iš penkių darželio steigėjų, atsidavusi jam idėjomis bei darbais.

„Saulės gojyje“ ji dirbo muzikos mokytoja bei muzikinių projektų organizatore.

Šiuo metu Dalia dirba gydomosios pedagogikos institute „St. Michael“ Adetsvilyje (Adetswil), Ciuricho kantone. „St. Michael“ gyvena ir mokosi specialiuosius poreikius turintys vaikai.

mažiesiems iki šeimų susibūrimo kalendorinėms šventėms, spektakliams, aktualijų aptarimui.

Pagrindinė RATO varomoji jėga yra jo vadovė Eglė Kačkutė, kurios nuolatinė naujų temų, mokytojų bei mokymo būdų paieška, ambicingi ir sėkmingi teatro projektai, pastangos nutiesti tiltą tarp klasikos ir kultūrinių naujovių, dialogo siekimas ir energija neturi ribų.

Mažuosius ratiečius intriguoja temų ir veiklos įvairovė, verčia jau iš vakaro spėlioti, kas laukia rytoj: kokie draugai, kokie užsiėmimai? Gal būtent tai, kad RATE paprastai susitinka vos 5-7 vaikai, sukuriama bendrumo, šilumos, bendratarpiškumo jausmas. Tai daro RATE panašų ne į formalią švietimo instituciją, o į lietuvių oazę. Kaip tik to mums išeivijoje labai reikia.

To labai norisi ir mano abiems sūneliams, einantiems į darželį ne tiek žinių pasisemti, kiek dalyvauti. Net patys to nejausdami, jie kaskart grįžta praturtę lietuvių kalbos ir kultūros žiniomis. Vaikų galvelėse nusėda viskas: nuo bendrų buitinių sąvokų iki dainelių ar skambių eiliuotų K. Kubilinsko subtilių. Mano penkiametis Ralfas RATE pasiduoda net ir tokių sudėtingų žodžių, kaip „kunigaikštis“ ar „Bebenčiukas“ pratyboms, o namuose su įkvėpimu juos linksnioja savo kitakalbiams draugams.

Mano septynmetis sūnus Robertas, šiaip nemėgstantis poezijos, po „Bebenčiuko“ inscenizacijos savo patirtus išpūdžius reziūmavo teiginiu: „Eglė paprastai daro pamokėles mažiuokams, bet kartais ji turi gerų idėjų ir dideliems, tokiems kaip aš“. Man belieka tik prisijungti prie šio komentaro, mat ir pati buvau viena iš tų mamų, kurios net „išsižiojusios“ sekė spektakliuką.

Dalyvavimas RATO veikloje pažadina gražiausius vaikystės prisiminimus, uždega noru jais pasidalinti su vaikais, suformuoti jiems gebėjimą pajusti gimtosios kalbos grožį. Smagu, kad Ženevoje turime tokį šaunų bendraminčių ratą, kuriame lietuvių kalbos garsai atveria mažiesiems emigrantams duris į šalia slypinčią turtingą, unikalų ir nuostabų pasaulį.

Velykų rytą... margučiai ritos...

EGLĖ KAČKUTĖ

Šventė prasidėjo darbeliais. Reikėjo pasigaminti kartoninių krepšelių kiaušiniams dėti: Kristinos vadovaujami karpėme, lankstėme, puošėme jos kruopščiai paruoštus brėžinėlius. Kokie gražūs išėjo krepšeliai!

Pasigaminę skubėjome ruošti kiaušinius marginimui. Ši kartą pagal puikų Kristinos sumanymą ant kiaušinių dėjome jos surinktus pirmuosius žalumynus, svogūnų lukštus, vyniojome juos į atraizas ir tik po to dėjome į verdantį vandenį su dažais.

Laukdami, kol kiaušiniai išvirs, suskubome šokti, dainuoti ir linksmintis. Kiekvieną kartą naujai nustembu ir apsidžiaugiu: per šventes, esant gerai nuotakai ir dūkimo atmosferai, kurią ypač gerai sukuria kartais darželyje talkinanti Joana Daunytė, vaikai su nepaprastu entuziazmu, tikru malonumu ir susidomėjimu žaidžia lietuviškus žaidimus. Ši kartą tai buvo L. Vilkončiaus dainelė, kurią mes patys pavertėme žaidimu, „Mažos mašinėlės“, taip pat „Aguonėlė“, „Išėjo tėvelis į mišką“. „Išsikepus ir suvalgius“ pelėdą, jau gerą valandą gurgę mūsų pilveliai nebeištvėrė, ir vaikai vienas per kitą

suvirto į valgomąjį. Ten jau laukė iš namų atsinešti ir ką tik nudažyti margučiai. O grožis, o smagumas juos daužyti!

Nespėjus kaip reikiant perkąsti, kur buvus, kur nebuvus atėjo, nepatikėsite... pati jos didenybė Velykė. Tai bent! Ji sakė, ratuota atvažiavusi, zuikiai jos vežimaitį važnyčioję, bet išsilakstę vos prie durų privažiavę, baileliai. Velykė pasakojo gyvenanti miške, jau du šimtus aštuoniasdešimt šešerius metus... Ir kiekvienais metais prieš Velykas verdanti didžiulius kubilus šokolado ir iš jo daranti šokoladinius kiaušinius. Prieš ją miške gyvenusį Velykė, pasirodo, tikrus kiaušinius margindavusi, bet pasikeitė laikai... Tų šokoladinių kiaušinių, žinoma, tuoju užsimanė ir vaikai, tik ji taip lengvai jų nedavė, prašė vaikų padainuoti. Ir ką jūs manote? Jie sustojo į eilę ir kaip iš pypkės išpyškino eilėraštį „Ažuolas“, daineles „Ar nebuvai miške“ ir „Tu žvirblėli“. Buvo ir vienas simulant, bet jis atsipirko, savo asmenišką dainelę padainavęs. Vaikai suprato, jog Velykė - tai persirengusi Joana, bet vaidmuo buvo toks įtikinamas, kad pavyko išlaikyti stebuklo, nuostabos ir paslaptingos dviprasmybės pojūtį: niekas Velykes nepavadino vardu, o jau grįžusios Joanos - Velyke. Velykei išėjus, ri-

Arno Kupšio nuotraukoje: kuris margutis kietesnis?

denome margučius. Pirmą kartą per du metus pasisekė žaidimą žaisti pagal taisykles. RATO mažiukai jau tapo didžiukai, o nauja mažųjų karta dar negausi. Prisikrovę pilnus gražiuosius krepšelius kiaušinių, visi patraukėme namo.

Nors ši kartą šventėje netrūko kartais veik nevaldomo šėliojimo ir atitinkamo tėvų susierzinimo, nepaprastai malonu, kad šiemet šventę ruošėme visi kartu, po lygiai pasidalinę darbus. Ypatingai ačiū Kristinai – svarbiausiai šių metų „Margučių šventės“ sumanytojai ir organizatorei! Labai ačiū ir stalo puošėjai Valdonei bei kantriai švento Petro bei amžinojo tvarkos palaikytojo pareigas atliekančiai gerajai RATO fėjai Renatai!

Neįprastai užsitiesusi žiema Šveicarijos lietuvių nenuvylė

Ilonos Katkienės nuotrauka

Šią žiemą mėgstantys sportą Šveicarijos lietuviai turėjo dvi puikias progas šauniai praleisti laiką kalnuose su tautiečiais.

13 lietuvių iš skirtingiausių šalies kampelių vasario 13 dieną dalyvavo rogių žygyje Elmo sniego sporto kurorte (Glaruso kantone), organizuotame Ilonos Katkienės. Išvermingieji lietuviai nepabūgo keturiolikos laipsnių šalčio ir sėkmingai išbandė Elmo rogių trasas.

Kovo 13 d. slidžių žygį slidinėjimo kurorte Les Contamines (Prancūzijos Alpėse) prancūziškos Šveicarijos lietuviams suorganizavo Audrius Alkauskas. Sąlygos slidinėjimui buvo puikios. Per pietus slidinėjimui pasidalino prisiminimais apie 1990 m. kovo 11-ąją ir 1991 m. sausio 13-ąją, o popiet pakilo į pačią viršūnę ir ten nusifotografavo su Lietuvos trispalve.

Daugiau informacijos rasite internet. svetainėje www.lietuviai.ch

Išpūdžiai iš knygų klubo susitikimų

Skudanti dūšia R. Šerelytės „Mėlynbarzdžio vaikuose“

VIRGINIJA
SIDERKEVIČIŪTĖ

Šių metų du knygos klubo susitikimai vyko sausio 22 d. ir kovo 19 d. Ciuriche, Marijos Lourdes bažnyčios Blauringstübl patalpose. Sausio mėnesio aptarime buvo kalbama apie Renatos Šerelytės knygą „Mėlynbarzdžio vaikai“. Autorės pasirinktas mėlynbarzdžio simbolis įkūnija sovietinę sistemą, o Mėlynbarzdžio vaikai - tai visi šioje sistemoje užaugę ir gyvenę Lietuvos žmonės.

Romane autorė leidžia kalbėti trims balsams - ji tuos balsus tiesiog su-numeravo: 1 – anksti iš gyvenimo išėjusi motina, nuskendusi sraunioje Rusijos upėje, savo mintis išsakanti iš anapus; 2 – vienas iš sūnų, mirus motinai išsiūstas pas tėvą ir senelę į Lietuvą, 3 - dukra, su senele grįžusi į Lietuvą dar motinai esant gyvai. 4 balsas įsijungia tik romano gale, tai antrasis sūnus, likęs Rusijoje. Kad skaitytojui būtų lengviau ir iš karto būtų aišku, kuris iš herojų savo mintis dėsto, tie numirėliai surašyti kiekvieno romano skyriaus pradžioje.

Viename savo pokalbyje su literatūrologu Regimantu Tamošaičiu knygos autorė prasitarė, kad jai parašius romaną, dar ilgai skaudėjo dūšią, buvo negera, nes knygoje yra daug autentikos, biografinių faktų, sukaupta daug asmeniškų išgyvenimų. Tačiau ji perspėjo, kad romanas yra savarankiškas kūrinys – ne toks kaip gyvenimas.

Aptarime dalyvavusios skaitytojos Ategalėjo pritarti šioms autorės žodžiams. Skausmingi knygos he-

rojų likimai ir išgyvenimai nepaliko nė vienos iš mūsų abejinga. Perskaičius knygą, dūšią skaudėjo ir mums – tai ženklas, kad Šerelytė sugebėjo savo širdgėlą ir nuoskaudas (išgyventas ir romane sukurtas) meistriškai perteikti, priversdama ir skaitytojus mintimis grįšti į vaikystės ir jaunystės prisiminimus iš Mėlynbarzdžio epochos.

Mirtis kaip metamorfozė G. Kanovičiaus knygoje „Debesis, vardu Lietuva“

VIRGINIJA SIDERKEVIČIŪTĖ

Kovo mėnesio autoriui buvo pasirinktas Grigorijus Kanovičius ir jo 2009 m. išleista knyga „Debesis, vardu Lietuva“. Šios knygos tema - žydų likimas Lietuvoje per paskutiniuosius penkiasdešimt metų. Keliuose iš 17 apsakymų atsiranda ir šiandieninio Izraelio realijos. Paskutiniame knygos apsakyme „Štrichai autobiografijai“, autorius pirmą kartą pasakoja apie savo gyvenimą. Ankstesniuose kūriniuose autoriaus portretą buvo galima atpažinti kaip labai apibendrintą, „suliteratūrintą“, o šiame apsakyme jis atvirai pasakoja apie savo likimą. Nors Kanovičius puikiai kalba lietuviškai, kūrybos kalba pasirinko rusų kalbą. Į lietuvių kalbą ši apsakymų knyga išversta Aldonos Paulauskienės ir Felikso Vaitiekūno.

Nors apsakymuose ir aprašyti žydų persekiojimai, jų mirties scenos, perskaičius knygą nelieta jausmo, kad autorius visa tai „tėškia“ prieš skaitytojo akis su paslėpta nuoskauda, nė viename iš apsakymų nejaučiami neapykanta, pyktis persekiojams ir kankintojams. Priešingai, knyga alsuoja meile gyvenimui, susitaikymu su žiauriu likimu. Skaudi gyvenimo tiesa vaizduojama su ironija: „Žvėrys nemeluoja, neapgaukinėja, nesipeša dėl pinigų,

neišduoda vienas kito, jiems vis vien, kokia čia, Lietuvoje, ar visame pasaulyje valdžia; tu visada žinai, ko reikia saugotis ir su kuo draugauti. Ką kalbėti apie paukščius. (...)“ („Paukščių gaudytojas Leizeris Dovydas“, p. 186).

Paukščio, debesies motyvas sutinkamas daugelyje apsakymų. Kanovičiaus kūryboje tai užkoduotas laisvės simbolis. Pats autorius viename iš pokalbių yra pasakęs „Galiu sugalvoti debesį, ant kurio Lietuvos žydai mėgina pabėgti nuo persekiojimo“.

Beskaitydamos knygą jautėme užburiantį ir įtraukiantį apsakymų ritmą, gyvenimišką išmintį, paprastą, bibliniais motyvais pasodrintą pasakojimų kalbą. Visos turėjome pritarti vienos skaitytojos išsakytam pastebėjimui, kad Kanovičiaus stilius yra nesupainiojamas su kitų autorių kalba – ar skaitytum „Žvakės vėjyje“, ar romaną „Ir nebus vergams rojus“, ar apsakymus iš „Debesis, vardu Lietuva“, visur jaučiamas autoriaus braižas.

Nors apsakymuose apstu mirties scenų, bet jos aprašytos taip, kad jaučiamas ne tik begalinis liūdesys ir gaudulys, bet mirtis suprantama kaip neišvengiamas kaitos momentas. Mirtis – kaip baigtinumo, gyvenimo netvarumo akcentavimas, kaip

Autorės nuotrauka

kelias į amžiną tėvynę, į Pažadėtąją žemę, kurios gyvenime taip ir nebuvo lemta pasiekti. Mirtis praranda savo tragiškumą, nes ji išvaduoja iš gyvenimo kančios. Tai bibliškoji gyvenimo ir mirties traktuotė.

Daugelio apsakymų pabaigoje jaučiamas tam tikras pabaigos ritmas ir melodija. Ar tai būtų onomatopėja, ar kitomis stilistinėmis priemonėmis išgautas ritmas, jis atkartoja monotonišką maldą ir garsėdamas pereina į varpo skambesį, kuris tradiciškai siejamas su žmogaus išlydėjimu į paskutinąją poilsio vietą. Krikščioniškoje tikėjimo paradigmoje jis tampa paprastu ir suprantamu – varpas šaukia žmogų į Amžinąjį gyvenimą.

Lietuviškos Knygos klubas
Ciuriche, įsikūręs 2001 m. ir šiuo metu turintis 17 narių, susitinkantis kas du mėnesiai lietuvių rašytojų kūrybos aptarimo vakaronėms, kviečia visus, besidominčius lietuvių literatūra. Susitikimų metu organizuojama mobilioji biblioteka. Planuojamos tolimesnės vakaronės:
Liepos 9 d. – Lauros Sintijos Černiauskaitės kūryba („Kvėpavimas į marmurą“, „Benedikto slenksčiai“).
Rugsėjo 10 d. – Vandos Juknaitės kūryba. („Tariamas iš tamsos“, „Stiklo šalis. Šermenys“).

ANONSAS
Gegužės 20 d. 17.30 val. kviečiame bendruomenės narius į susitikimą su poetais Kornelijumi Plateliu, Aidu Marčėnu, Alvydu Šlepiku ir Daiva Čepauskaite. Svečiai pristatys savo kūrybą, diskutuosime apie šiuolaikinę lietuvių poeziją ir jos kūrėjus. Vakaronė vyks Marijos Lourdes katalikų bažnyčios pagalbinėse patalpose Seebache, Ciuriche.

Norinčius dalyvauti prašome pranešti Jūratei Caspersen iki gegužės 18d. tel: 076 33 09 200 arba jurate@caspersen.ch

Lietuviškos knygos klubas Bazelyje

Gegužės 2 d. 18.30 vyks pirmasis Knygos klubo Bazelyje susitikimas, dalyvaujant poetei, dramaturgei bei eseistei Dovilei Zelčiūtei ir psichologei Kristinai Zelčiūtei. Renginyje: pirmojo D. Zelčiūtės romano „Gastrolės“ pristatymas ir pokalbis su K. Zelčiūte. Renginys yra atviras ne tik Bazelyje gyvenantiems, bet ir kitiems bendruomenės nariams, besidominčiams literatūra.

Adresas: Badenweilerstrasse 28.
Apie dalyvavimą prašome pranešti iš anksto Virginijai Siderkevičiūtei svirginija@web.de arba tel.: 078 710 13 07.

„Poetinis atkurto nepriklausomybės balsas“

Mėgstate gerą poeziją, norėtume pasiklausyti šiuolaikinių lietuvių poetų eilių, su jais susipažinti ir pabendrauti? Mėgstate muziką ir norėtumėte pasiklausyti dviejų jaunų, talentingų lietuvių muzikų?

Maloniai kviečiame į dvikalbį (lietuvių-prancūzų) šiuolaikinės lietuvių poezijos ir muzikos vakarą „Poetinis atkurto nepriklausomybės balsas“, kuriame dalyvaus keli garsiausi šiuolaikiniai lietuvių poetai:

Kornelijus Platelis,
Aidas Marčėnas,
Daiva Čepauskaitė,
Alvydas Šlepikas.
Arfa ir fleita gros poeto Vaidoto Daunio dukterys Joana ir Vita

Marija Daunytės. Vyks dviejų šiuolaikinių lietuvių kompozitorių kūrinių premjeros, skambės ir klasikiniai kūriniai arfai bei fleitai. Girdėsime poezijos visiems skoniams: puikiai sueiliuotų, skambių, lyriškų, be galo gražių ir gaudžių, buitinių, filosofinių, ironiškų, netgi juokingų, subtilių ir rimtų. Ateikite paklausyti gerų lietuviškų eilėraščių!

Renginys skirtas dvidešimtosios Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo metinėms.

Kada: trečiadienį, 2010 m. gegužės 19 d., 19 val.
Kur: salėje Fonction Cinéma, Rue du Général-Dufour 16, 1211 Genève

Bendruomenės knygos pristatymai Lietuvoje

JÜRATĖ CASPERSEN

Apybraižų knyga „Lietuvių rašytojų takais Šveicarijoje“, kaip dovana Lietuvai jos vardo jubiliejaus proga, išvydo pasaulį 2009 m. vasarą, kaip tik prasidėjus Tūkstantmečio renginiams Lietuvoje. Padovanojome ją Lietuvos Seimo nariams ir valdžios atstovams, dirbantiems su užsienio lietuviais, po egzempliorių išsivežė Pasaulio Lietuvių Bendruomenių XIII Seime dalyvavę atstovai ir užsienyje veikiančių lietuviškų mokyklų bei universitetų bibliotekos. Kaip dovana ji buvo įteikta visų knygoje

no Maironio gimnazijoje, Kauno menininkų namuose, Vilniaus Pedagoginiame universitete, Vilniaus A. Mickevičiaus viešojoje bibliotekoje ir Vinco Mykoliaičio – Putino memorialiniame bute - muziejuje Vilniuje.

Jų metu sutikome nemažai Lietuvos rašytojų ir literatūrologų, kuriems buvo įdomu paklausti „nerašytojų“ patirties, rašant knygą. Gal dėl to didelės kritikos nesulaukėme, nes daugelis galinčių kritikuoti labiau kreipė dėmesį į knygos atsiradimo aplinkybes ir vertę, į jos naujoviškumą ir savitą žiūros kampa, negu į profesionalumą.

niai paremti patikima Lietuvos ir Šveicarijos bibliotekų, archyvų literatūra, gausiai iliustruoti senomis ir šiaurinėmis nuotraukomis. Leidinyje apstu naujos medžiagos apie praėjusio šimtmečio ir dabartinį Šveicarijos gyvenimą, krašto kultūrą ir dvasią. Tokią knygą galėjo parašyti tik tame krašte gyvenantys žmonės. <...> Bet, žinoma, leidinys pirmiausia skirtas Lietuvos žmonėms. Nors beveik apie visus straipsniuose minimus rašytojus jau išleistos mokslinės monografijos, skaityti šią knygą įdomu, nes medžiaga joje pateikta nauju aspektu, kuris sovietmečiu mums buvo užgintas – lietuviai Vakaruose, Šveicarijoje!“ (Nemunas, 2010 m. Nr.5, „Tiltas: Šveicarija - Lietuva“ psl. 9)

Įdomu yra ir tai, kad knygos „Lietuvių rašytojų takais Šveicarijoje“ pasirodymas sukėlė reakciją kaip reiškinys.

Štai V. Mykoliaičio-Putino memorialiniame bute - muziejuje vykusiame knygos pristatyme moteris iš Katalikų mokslo akademijos siūlė į studijos tęsinį būtinai įtraukti palaimintą Jurgį Matulaitį, kuris studijavo ir daktaro disertaciją apsigynė Šveicarijos Fribūro universitete.

Taip pat neseniai sulaukėme laiško iš ponios R. Vaišvilienės, kuri po knygos pristatymo A. Mickevičiaus bibliotekoje parašė, jog studijos tęsinyje būtinai reiktų įtraukti gydytoją, poetą ir prozininką prof. Emilį Vintelerį (1878-1972), kuris turėdamas šveicariškas šaknis buvo užaugęs Žemaitijoje ir profesoriavo Kauno universitete (vėliau VDU), iki pasitraukimo, užėjus sovietinei okupacijai.

Kauno dailininkų sąjungos atstovė M. Kondratavičiūtė pasiūlė išplėsti žymių lietuvių pėdsakų įamžinimą, apimant ir dailininkus. Pasirodo, kad Šveicarijoje, Lezė (Leysin) kurorte gydėsi ir mirė garsus lietuvių dailininkas Antanas Samuolis-Samulevičius (1899-1942).

Knygos autorius be galo džiugina toks skaitytojų dėmesys. Tai labai padrąsina ir suteikia jėgų tolimiesiems mūsų Lietuvos paveldo Šveicarijoje paženklino ir įamžinimo darbams.

D. Siderkevičienės nuotraukoje: V. Siderkevičiūtė, D. Brunner, D. Zelčiūtė ir J. Caspersen knygos pristatymo Kauno menininkų namuose.

aprašytų lietuvių rašytojų memorialiniams muziejams bei institucijoms ir asmenims, padėjusiems mums tą leidinį paruošti. Knygos autoriai asmeniškai padovanojo knygos egzempliorių savo gimtojo miesto viešosioms ar mokyklų bibliotekoms. Galiausiai paprašė Lietuvos Kultūros ministerijos išplatinti dovanotas knygas trimis šimtams Lietuvos rajonų ir apskričių viešųjų bibliotekų.

Lietuvių rašytojų takais Šveicarijoje“ knygos autoriams buvo taip pat svarbu tiesiogiai pabendrauti su skaitytojais, juo labiau, kad knygoje aprašomi lietuvių rašytojai yra gerai pažįstami ne tik akademiškai, bet ir plačiai visuomenei. Tuo tikslu buvo suorganizuoti knygos pristatymai Pagėgių savivaldybės viešojoje bibliotekoje ir Pagėgių A. Mackaus gimnazijoje, Kau-

Štai keletas mūsų bendruomenės knygą įvertinančių skaitytojų nuomonių.

Remigijus Vilkaitis – LR Kultūros ministras (pasakyta per knygos pristatymą A. Mickevičiaus viešojoje bibliotekoje, spausdinta lrytas.lt 2009.12.11): „Ši knyga yra išskirtinis reiškinys mūsų kultūroje, kurį galima rodyti kaip pavyzdį kitų šalių lietuvių bendruomenėms, mat jos turėtų surinkti ir paskleisti kuo daugiau žinių apie tose šalyse įvairiais laikais gyvenusius ir veikusius lietuvius“.

Juozas Jasaitis – literatūrologas, prozininkas, ilgametis VU Kauno Humanitarinio fakulteto lietuvių literatūros dėstytojas: „Leidinys iš tiesų vertas šiaurinio skaitytojo žvilgsnio ir pagyros žodžių.<...> Tą vakarą autorės pristatė auditorijai svarią ir gražią knygą. Jų straips-

Juozas Eretas - Tūkstantmečio šveicaras

JŪRATĖ CASPERSEN

Literatūroje galima rasti keletą prof. Juozo Ereto įvardijimų: „Lietuviškasis šveicaras“, „Dviejų tautų šviesuolis“, „Šveicarijos sūnus, Lietuvos patriotas“, „J. Eretas - tarp dviejų pasaulių...“.

Šveicarijos lietuvių bendruomenės senjorams J. Eretas yra gerai pažįstamas. Jis po sugrįžimo į Šveicariją dalyvavo ne tik lietuvių Vasario 16-osios minėjimuose, Europos lietuvių studijų savaitėse su paskaitomis, bet ir spausdino Šveicarijos laikraščiuose straipsnius, atkreipiančius visuomenės dėmesį į „užmirštuosius baltus“ ir reikalaujančius neužmerkti akių prieš neteisėtą lietuvių ir Pabaltijo kraštų okupaciją, o lietuvius emigrantus, kurie buvo išvaryti iš savo tėvynės ir atsirado tremtyje, skatino nepasinerinti į geresnio gyvenimo malones, bet ruoštis sugrįžimui ir darbui Lietuvoje.

Kas paskatino įprasminti J. Ereto nuopelnus Lietuvai

Pasitinkant Lietuvos vardo tūkstantmetį, ŠLB aktyvui kilo idėja „perbėgti“ per istoriją ir paieškoti iškilių šveicarų, kurie labiausiai nusipelnė Lietuvai, paliko laiko neišdildomų pėdsakų jos nepriklausomybės ir laisvės byloje, kultūroje, moksle ar mene. Be didelių dvejonų, tiek karo pabėgėlių, tiek vyresnių trečiosios kartos išeivių lūpose pirmiausia pasigirdavo prof. Juozo Ereto (1896-1984) vardas.

Prof. Juozui Eretui dar gyvam esant, buvo pažymimi jo jubiliejai užsienyje gyvenančių lietuvių straipsniais ir prisiminimais iš Lietuvos laikų, o 75-ojo gimtadienio proga prof. J. Ereto bičiuliai išleido Niujorke knygą „Didysis jo nuotykis. Prof. J. Eretas Tarnyboje

Lietuvai“ (1972). Lietuvos katalikų mokslų akademijos darbuotojų dėka seminarais ir straipsniais paminėtos prof. J. Ereto 10-osios mirties metinės, o 1996 metais, minint J. Ereto 100-ąsias gimimo metines, jo garbei buvo suruoštos mokslinės konferencijos ir parodos Vilniuje, Kaune, Telšiuose ir Kupiškyje. Iškilmėse dalyvavo trys J. Ereto vaikai, anūkas ir žentas iš Šveicarijos. Savo ruožtu JAV, Australijos ir Šveicarijos lietuviai pagerbė didį šveicarą savo šventiniuose minėjimuose.

Kuo gi prof. J. Eretas nusipelnė tokio pasaulio lietuvių pagarbos ir dėmesio?

Į tai galima atsakyti trumpai: meile ir pagarba Lietuvai, lietuviams ir lietuvių kalbai.

Gimęs ir miręs Bazelyje, iškeliavo Juozas Eretas Anapilin, jo paties prašymu, apsuptas lietuviška trispalve, skambant lietuviškiems atsisveikinimo žodžiams ir garbės sargyboje budint Vasario 16-os gimnazijos Vokietijoje lietuvių moksleiviams, pasipuošusiais tautiniais rūbais. Išėjo J. Eretas, taip ir nesulaukęs Lietuvos išlaisvinimo, kuriam atidavė didžiąją savo gyvenimo dalį.

Prof. Juozo Ereto gyvenimo ir veiklos apybraiža nusipelnė ne vienos knygos ir yra beveik neįmanoma trumpai jos nušviesti, nenuskurdinant jo įvairialypės asmenybės ir nesumenkinant jo darbų apimtį ir reikšmės. Tik labai supaprastinant, būtų galima kalbėti apie tris ryškius vertikalius gyvenimo etapus – Šveicarija (23 metai) – Lietuva (21 metai) – Šveicarija (43 metai), o horizontalioje plotmėje būtų jo akademinė ir mokslinė, žurnalistinė ir kūrybinė bei visuomeninė ir organizacinė

Archyvinė J. Ereto nuotrauka

veikla. Visos trys horizontalios sritys ėjo persipynusios viena šalia kitos, stebindamos aplinkinius savo produktyvumu, intensyvumu ir kokybe.

J. Ereto pažintis su Lietuva prasidėjo studijų (1915-1918) Fribūro universitete metu, kur jis studijavo germanistiką, istoriją ir filosofiją. Tuo metu ten buvo gana didelė lietuvių studentų kolonija, veikė akademinio jaunimo korporacija „Lithuania“ ir Lietuvos informacijos biuras, kuris ruošė ir platino informaciją apie įvykius Lietuvoje

ir jos siekius. Lietuviams reikėjo pagalbininko, laisvai kalbančio Šveicarijos kalbomis. Juozas Eretas, paveiktas lietuvių patriotizmo, ėmė mokytis lietuvių kalbos ir domėtis Lietuvos istorija ir jau 1918 metais parašė didžiulį veikalą (apie 500 psl.) vokiečių kalba „Litauen in Vergangenheit, Gegenwart und Zukunft“ („Lietuva praeityje, dabartyje ir ateityje“) (Bern, 1919). Vidiniame puslapyje po antrašte J. Eretas prideda citatą iš Šilerio „Vilhelmas Tellis“: „Wir wollen frei sein, wie die Väter waren“ („Mes norime būti laisvi, taip kaip mūsų tėvai buvo“). Netrukus jis buvo išverstas į prancūzų kalbą.

J. Eretas labai susibičiuliavo su žemaičiu Mykolu Ašmiu, kuris, sergantis kaulų džiova, buvo atvykęs ne tik gydytis, bet ir apsiginti Fribūro universitete daktaro disertacijos. Mykolas Ašmys buvo didis Klaipėdos krašto patriotas, Karaliaučiaus universitetą baigęs šviesuolis. Fribūre jis mokė Juozą Eretą lietuvių kalbos ir jie kartu redagavo žurnalą Litauen. Užklupus ispaniškam gripui, M. Ašmys, jau gulėdamas mirties patale, prisaikdino Juozą Eretą vykti vietoj jo į Lietuvą nors vieniems metams dirbti atkuriamos Lietuvos labui. Eretas pažadėjo... Baigęs Fribūro universitetą ir įgijęs filosofijos mokslų daktaro laipsnį, Juozas Eretas 1919 m. išvyko į Lietuvą vykdyti savo pažado. Ir taip vieneri metai pavirto dvidešimt vieneriais ir tikriausiai būtų jie dar labiau užsitęsę, jei ne sovietinė Lietuvos okupacija.

Iš Fribūro – į Kauną

„Pirmas įspūdis mane slėgte prislėgė. Kaunas – tai kietas prabudimas...“, rašė J. Eretas laiške St. Šalkauskiui į Šveicariją.

Tik atvykęs į Lietuvą, Juozas Eretas yra paskiriamas Užsienio reikalų ministerijos patarėju, jam pavedama organizuoti spaudos informacijos biurą. Jau 1920 m. balandžio 1d. Eretas įkūrė ELTĄ (Ereto Lietuvos Telegramų Agentūrą) ir buvo paskirtas pirmuoju jos direktorium. Įsteigęs dar keturiolika ELTOS skyrių Lietuvoje ir užsienyje, Eretas iš

tarnybos pasitraukė.

1920 m. Lietuvoje kūrėsi Aukštesnieji kursai. Dr. Juozas Eretas buvo pakviestas į jų organizacinį komitetą, o jiems pradėjus veikti, dėstė vokiečių kalbą ir literatūrą. Kuriantis Lietuvos Universiteto Teologijos - filosofijos fakultetui, J. Eretas buvo pakviestas dirbti extraordinariu profesoriumi ir kurį laiką vadovavo visuotinės literatūros katedrai. Taip pat prisidėjo kuriant Lietuvos katalikų mokslo akademiją, organizavo jos suvažiavimus. Prof. Ereto akademinė veikla tęsėsi iki 1940 metų. Dėstydamas jis paruošė keleta stambių mokslinių darbų, parašė „Vokiečių literatūros istoriją“ (1931), knygą apie jaunąjį Gėtę (1932) ir išsamią studiją „Rėzos santykiai su Goethe“ (1938). 10 metų (1930-1940) buvo Teologijos-filosofijos fakulteto leidžiamo žurnalo „Athenaeum“ redaktoriumi. Apie 1921 metus, Tumo-Vaižganto prašomas, Eretas atgaivino dar vyskupo M. Valančiaus įkurtą Lietuvių katalikų blaivybės draugiją, įkūrė jų laikraštį „Sargyba“, važinėjo po Lietuvą į draugijos susirinkimus. Sveiką gyvenimo būdą Eretas skatino ir sportu. Kartu su K. Dineika 1922 m. įkūrė Lietuvos gimnastikos ir sporto federaciją, o 1923 metais - Sporto lygą, parašė du sporto vadovėlius, prie sporto organizacijų steigė laikraščius ir juos leido.

1922 metais Juozas Eretas priėmė Lietuvos pilietybę ir įstojo į Krikščionių demokratų partiją. Netrukus buvo išrinktas į II Seimą, bet politinė karjera jo visai nedomino ir nebaigęs kadencijos, Eretas iš jo pasitraukė. Kur kas labiau jį traukė mokslinė ir visuomeninė veikla, ypač organizacinis darbas su jaunimu. Kūrė ateitininkų kuopeles, kartu su V. Mykolaičiu-Putinu įkūrė ir globojo universiteto Teologijos-filosofijos fakulteto studentų ateitininkų meno jaunimo draugiją „Šatrija“, sėkmingai pertvarkė katalikiškojo kaimo jaunimo sąjungą „Pavasaris“. Eretas pradėjo organizuoti pirmuosius masinius Pavasarininkų suvažiavimus, į juos susirinkdavo nuo kelių iki keliolikos tūkstančių kaimo jaunimo iš visos Lietuvos ir svečių iš užsienio. Už nepalankius žodžius valdžiai vieno suvažiavimo

Prof. J. Eretas 1954 m. Ciuriche, Vasario 16-osios šventėje. Archyv. nuotr.

metu, Juozas Eretas su kitais dviem Pavasarininkais buvo Smetonos valdžios (1932 m.) trims mėnesiams uždarytas į Marijampolės kalėjimą.

Sugrįžimas į Šveicariją

Neaišku, ką dar būtų prof. Juozas Eretas nuveikęs Lietuvoje, jei ne 1940-ųjų sovietinė okupacija. Eretas gerai suvokė, kad yra beprasmiška „pačiam padėti galvą budeliui ant kaladės“. Būdamas laisvas, jis gali daug daugiau Lietuvai padėti ir sėkmingai kovoti už jos laisvę.

1941 metų kovo 22 d., sugrįžęs į gimtąjį Bazelį su lietuve žmona Ona Jakaityte Eretiene ir 5 vaikais, Juozas Eretas iš pradžių įsidarbino Fribūro universiteto kancleriu, o nuo 1942 metų iki pensijos 1962 metais dirbo valstybinėje Bazelio gimnazijoje. Jis įsijungė į platesnę švietėjišką veiklą, trylika metų buvo renkamas į Bazelio kantono švietimo tarybą, ruošė ir publikavo studijas įvairiais švietimo klausimais.

Prof. Juozo Ereto lietuviškoji visuomeninė veikla Šveicarijoje įgauna kitą pobūdį. Jis aktyviai įsijungia į Šveicarijos lietuvių bendruomenės veiklą, išrenkamas ŠLB Garbės teismo nariu, skaito paskaitas Vasario 16-osios minėjimuose bei Europos lietuvių studijų savaitių metu, susitikinėja su lietuviais kitose šalyse – keliskart

apsilanko JAV, Italijoje ir Vokietijoje. Jis drąsiai kalba pavergtųjų Baltijos šalių vardu, įvairiomis progomis skaito paskaitas šveicarams ir kitataučiams apie gėdingą Hitlerio-Stalino paktą ir jo pasekmes.

Išėjęs į pensiją, J. Eretas pasišvenčia plunksnos darbams: parašo savo egzilinę trilogiją ir atskiromis brošiūromis išleidžia Londone: „Tremtis - prakeikimas ar uždavinys“ (1963), „Tremties lietuvis idėjų sukūryje“ (1965) ir „Mažosios valstybės ir tautos“ (1966). Šiuose veikaluose J. Eretas įprasmina tremtį ne kentėjimu, bet pasiaukojamu darbu ir kūryba, ruošimusi grįžimui į Tėvynę. Pirmoje trilogijos brošiūroje J. Eretas rašė: „Tikras kūrėjas savo jėgų svorį jaučia savyje ir dėl to kūrybiškas yra net toli nuo savųjų. Jam Lietuva yra ten, kur jis pats yra... Kad emigrantai tikrai gali nuveikti didelius darbus, atlikti epochinius žygius, sukurti net pasaulinės reikšmės veikalus, tai parodo daugybė garsių pavyzdžių... Iš viso yra idėjų, kurios užgimsta tik svetur, priverstiniame ar pasirinktame egzilyje <...>. Klaidinga tad manyti, jog tremtis esą tik nekūrybiško nusiminėlio sinonimas“ (psl.12). Straipsnio gale J. Eretas jau atvirai klausia skaitytojo: ar nebus tremtis kūrybingiems lietuviams proga atlikti darbus, kurių dabar negali atlikti lietuviai savo okupuotoje šalyje? Ir todėl ar tik nebus tremtis jiems Dievo skirta dovana?

1970 metais Bazelyje išeina 40 psl. knygelė „Baltisches Schicksal“, kurioje yra keturi rašiniai, anksčiau skelbti Ciuricho ir Bazelio spaudoje. Juose Juozas Eretas išaukština Baltijos tautas, jų išskirtinę istoriją bei kalbą ir teigia, kad jos tikrai nusipelno Europos valstybių solidarumo ir palaikymo. Šį veikalą J. Eretas dedikavo savo žmonai lietuvei Onai Jakaitytei-Erečienei (1898-1954), kuri buvo Baltų sielos įsikūnijimas ir kurios likime buvo jos visos tautos tragizmas. „Po to, kai ji atidavė atstatomai Tėvynei visas savo jėgas, beliko jai tik tremtis, kuri nieko daugiau negalėjo duoti, kaip kapavietę laisvoje žemėje“ (aut. vert.).

1973 metais J. Eretas vėl beldžiasi į

laisvų pasaulio valstybių sąžinę savo veikalu „Die vergessenen Balten“ („Užmirštieji baltai“, pirmą kartą brošiūra išleista lietuvių kalba Kaune 2001 m.). Jo dedikacijoje prof. Juozas Eretas užrašo: „skiriama mano Baltijos draugams - tiems, kurie Tėvynėje be laisvės, ir tiems, kurie laisvėje be Tėvynės“.

Taigi, kas buvo prof. Juozui Eretui Lietuva ir kas Lietuvai buvo Juozas Eretas?

Prof. Juozui Eretui Lietuva buvo antroji Tėvynė, kurios kūrimui ir atstatymui jis atidavė gražiausius savo metus, kur jis subrendo kaip mokslininkas ir žurnalistas. Mano akimis, Juozas Eretas tapo lietuviu, nes sugrįžęs į Šveicariją, į savo tikrąją Tėvynę, jis jautėsi pats tremtiniu ir labai suartėjo su kitais to paties likimo lietuviais Šveicarijoje. Visi jo darbai liudija meilę mūsų kraštui ir žmonėms, didžiulę pagarbą išskirtinei jos kalbai. Juozas Eretas – tai laisvo pasaulio demokratinių ir krikščioniškų vertybių skleidėjas, sąžinės žmogus, tęsintis pažadą mirštančiam bičiuliui, nepabūgęs sunkumų ir nepriteklių, kūrė Lietuvoje naujas valdymo ir veiklos struktūras, švietė jaunimą, blaivino tautą. O kai gyvenimo kreivė staigiai pasisuko nenumatytu kampu, jis nepasidavė, ir savo darbu ir kūryba toliau kovojo už pavergtų ir okupuotų tautų ir žmonių laisvę.

Lietuvių tauta neužmiršo patrioto prof. Juozo Ereto. 2001 metais Kaune, VDU Katalikų Teologijos fakulteto kiemelyje, buvo pastatytas ir pašventintas koplytstulpis, skirtas Juozui Eretui ir jo žmonai Onai Jakaitytei. 2006 metais, pažymint

110-ąsias gimimo metines, Kaune, ant Rotušės aikštės Nr. 23/2. atidengta memorialinė lenta Juozui Eretui (Joseph Ehret).

*Dr. J. Girnius yra pasakęs:
„Visu savo likimu prof.
Juozas Eretas taip sutapo
su mumis, kad per mažą jį
laikyti tik mūsų bičiuliu.
Jis taip įaugo į mūsų tautą,
kad tikrai tapo savuoju“.*

D. Brunner nuotraukoje - prof. J. Ereto kapas Bazelyje.

Prof. Juozo Ereto, Lietuvos „Tūkstantmečio šveicaro“, pagerbimo ir įamžinimo šventę Šveicarijos Lietuvių Bendruomenė ruošia šių metų spalio 15 d. jo gimtajame Bazelio mieste.

Informacija apie šventę ŠLB nariams bus atsiųsta atskiru kvietimu.

Žalgirio mūšio vaizdų pėdsakais

VIRGINIJA SIDERKEVIČIŪTĖ

Pokalbis su Rūsčiu Kamuntavičiumi, straipsnio „Lietuva ir Šveicarija. Bendravimo istorija iki XVIII a. pabaigos“ autoriumi

Praeitų metų lapkričio mėnesį, po Kauno menininkų namuose vykusio knygos „Lietuvių rašytojų takais Šveicarijoje“ pristatymo, prie manęs priėjo jaunas vyriškis ir pristatė esąs Rūstis Kamuntavičius, VDU Istorijos katedros docentas, LDK instituto direktorius. Pagyręs mūsų gerą ir įdomų projektą, pritarė, kad jis jau keleta metų domisi Lietuvos ir Šveicarijos ryšiais, jau viešėjęs Šveicarijoje. Apgailestavo, kad nebegali padovanoti į pristatymą atsineštos knygelės, kurioje išspausdintas jo straipsnis apie Lietuvos ir Šveicarijos bendradarbiavimo istoriją.

Man visgi pavyko gauti minėtąją knygelę, ją beskaitant radau nemažai įdomių istorinių faktų. Susisiekiu su R. Kamuntavičiumi ir jis mielai sutiko atsakyti į keletą klausimų.

1386 m. šveicarai, patys to nesiekdami, pašalino galingiausią Lenkijos-Lietuvos susijungimo priešą - Habsburgus. Gal pakomentuotumėte šio įvykio reikšmę Lenkijos - Lietuvos valstybės atsiradimui?

Svarbiausias šios istorijos „kaltininkas“ – Lenkija. XIV a. kurios bajorija rinkdavosi sau karalių. Todėl kaimyninės valstybės visai stengdavosi „prastumti“ savus kandidatus, kad galėtų vyrėti šioje geopolitiškai svarbioje karalystėje. Ypač tuo suinteresuoti buvo Habsburgai, kurie tikėjosi pasodinę savo giminės narį Krokuvoje, inkorporuoti Lenkiją į vokiečių valstybę. Kaip tik dėl to buvo pasistengta, kad vienas iš Habsburgų susižieduotų su Jadvyga, kurios tėvas buvo Lenkijos ir Vengrijos karalius. Jam mirus ir lenkų bajorams paskelbus, kad Lenkiją valdys tas, kuris ves Jadvygą, atrodė, kad Habsburgai savo tikslą pasiekė. Tačiau lenkai puikiai su-

prato kylančią grėsmę ir netikėtai, 1385 m., Jadvygos ranką pasiūlė Jogailai. Pastarasis sutiko. Toks lenkų poelgis be galo supykdydino vokiečius ir jie pradėjo ruošti karui prieš Lenkiją. Šioje vietoje svarbu priminti Šveicariją. Ši šalis priklausė Habsburgų imperijai, tačiau nuolat sukildavo išsilaisvindama iš uždėtų pančių. 1386 m. po eilinio tokio šveicarų išsilaisvinimo, imperija pasiuntė savo pagrindinius karinius dalinius, tikėdamasi lengvai ir greitai numalšinti sukilusią provinciją, tačiau buvo sumušti. Habsburgai prarado ne tik daug karių, bet ir šį strategiškai svarbų regioną. Nuo tada jiems ne Lenkija buvo galvoje, bet kaip atgauti prarastas žemes Alpėse. Kaip tik todėl buvo nutraukti visi pasiruošimai karams su Lenkija ir Jogailos karūnavimui iš esmės nesipriešinta.

Visi puikiai prisimename Žalgirio mūšio vaizdus iš istorijos vadovėlių, bet ne visi žinome, kad už tai turime būti dėkingi šveicarams. Iš kokių šaltinių pasiekė Lietuvą šie vaizdai ir ar galima juos išvysti originalo pavidale Šveicarijoje?

Viduramžių kronikos, kurių vienoje, pasirodžiusioje Šveicarijoje, buvo išspausdinti bene seniausi Žalgirio mūšio vaizdai, šiais laikais yra visiems prieinami kopijų pavidalu. Todėl į Lietuvą pateko paprastai – nukopijuota ir atvežta. Aišku, tas kopijas galėjo padaryti lenkų mokslininkai (panašu, jog būtent

iš jų lietuviai ir sužinojo apie tuos vaizdus, nes lietuvių tyrinėtojai beveik nederbo Šveicarijos archyvuose ar bibliotekose), bet tai jau ne taip svarbu. Kur konkrečiai galima rasti ir pažiūrėti originalus – nežinau. Reiktų pažiūrėti Šveicarijos bibliotekų katalogus.

Bazelis, Ženeva, Ciurichas, Bernas, Fribūras Lietuvoje yra gerai žinomi dėl universitetų. Kuo Lietuvai yra svarbūs Tičino ir Graubiundo kantonai?

Italiakalbės Šveicarijos dalys – Tičinas ir dalis Graubiundo – XVI-XVIII a. buvo Europos menininkų ir architektų kalvė. Jie buvo samdomi ne tik popiežiaus, italų ir vokiečių valstybėse, bet Prancūzijoje ir daugelyje kitų Europos šalių, įskaitant LDK. Lietuvoje jie suprojektavo, pastatė ir dekoravo dešimtis bažnyčių ir rūmų. Garsiausi statiniai: antroji Europoje barokinė bažnyčia (po Il Gesu Romoje) Nesvyžiuje, Radvilų valdose, Šv. Kazimiero koplyčia Vilniuje (prie Katedros), katedra Šiauliuose ir kt.

Viena pagrindinių Jūsų mokslinių tyrimų sričių yra Lietuvos ir Vakarų Europos istoriniai ryšiai nuo XVI iki XIX a. Todėl Jūsų domėjimasis Lietuvos ir Šveicarijos ryšiais turbūt nėra atsitiktinis. Bet vis dėlto gal galėtumėte papasakoti, kaip „suradote“ šią temą?

Bakaluro studijas baigiau Vytauto Didžiojo Universitete Kaune, kur ypatingai didelis dėmesys buvo (ir yra) skiriamas užsienio kalboms. Per ketverius studijų metus patobulinau anglų ir vokiečių kalbas, bei išmokau prancūzų, lotynų ir lenkų. Kadangi kalbos greitai užsimiršta, jei jų nenaudoji, ieškojau savo tyrimams tokių temų, kurios padėtų neprarasti įgytų žinių. Bakaluro ir magistro darbus rašiau iš LDK ir Prancūzijos ryšių, o daktaro disertacijoje šalia Prancūzijos dar įtraukiau ir Italiją. Pastarąją kalbą išmokau jau doktorantūroje. Taigi, pirmoji tokios tematikos pasirinkimo priežastis – noras pratęsti svetimų kalbų ir kultūrų studijas. Antroji priežastis – noras pažinti gerojai apleistą Lietuvos istoriografijos temą. LDK ryšiai su Vakarų Europos šalimis buvo labai menkai tyrinėti.

Profesionalūs istorikai XX a. eigoje tuo beveik neužsiėmė. Vienintelės šiek tiek geriau ištyrinėtos temos – tai LDK ir Italijos bei Vokietijos valstybių ryšiai. Tokios šalys kaip Prancūzija, Nyderlandai ar Šveicarija iš viso nebuvo judinamos, nežiūrint to, jog labai glaudžiai bendravo su LDK tiek dvasiniu, tiek materialiniu požiūriais.

Jūs jau prieš keletą metų lankėtės Šveicarijos bibliotekose ir archyvuose. Kaip sekėsi rinkti medžiagą, ar užmezgėte ryšius su Šveicarijos istorikais, jei taip, tai gal turėjote bendrų projektų?

Šveicarijoje buvau 2004 ir 2005 m. Iš viso 3 mėnesius. Buvau gavęs Gebert Ruf stipendiją. Mane priėmė Fribūro universitetas. Ten ir kituose šalies universitetuose susipažinau su keliais tyrinėtojais, labai besidominčiais Lenkijos - Lietuvos valstybės istorija, ypač jos kultūra. Tie ryšiai nenutrūko iki šiol. Praeitą vasarą turėjau grupę Fribūro ir Ciuricho universitetų studentų ir dėstytojų, kuriems aprodžiau Lietuvą, pravedžiau seminarus apie LDK istoriją ir kultūrą. Turiu konstatuoti, jog Šveicarijoje yra šio toks susidomėjimas LDK kultūra ir manau, jog užmegzti ryšiai galės peraugti į dar rimtesnius projektus.

Kokią Šveicariją išvydote, kas labiausiai patiko ar nustebino?

Tai labai racionali šalis. Čia viskas labai apgalvota – nuo viešojo transporto sistemos, automobilių parkavimo, kelių tinklo iki bibliotekų ir archyvų organizavimo bei akademinio bendravimo. Tai vienintelė šalis, kurioje atėjus į susitikimą su vienu Bazelio profesoriumi, jis atsiprašė, kad nekalba lietuviškai. Visur kitur, Vokietijoje, Prancūzijoje, Italijoje ar Lenkijoje, jie tiesiog pradeda su tavimi kalbėti savo gimtąja kalba ir nesuka dėl to galvos.

Šių metų gegužės mėnesį vėl planuojate lankytis Šveicarijoje. Kokie bus šios viešnagės tikslai?

Planuoju tęsti Tičino ir LDK istorinių ryšių tyrimą. Rezultatas turėtų būti knygos parašymas ir jos pristatymas tiek Lietuvoje, tiek Šveicarijoje.

Per 200 dienų pėsčiomis iš Vilniaus į Santjago de Kompostelą

VIRGINIJA SIDERKEVIČIŪTĖ

Šešta valanda ryto, o aš jau sėdžiu traukinyje Bazelis-Liucerna, kad už poros valandų susitikčiau su piligrimu bei režisieriumi Jokūbu Viliumi Tūru, kuris 2010 sausio 5 d. iškeliavo pėsčiomis iš Lietuvos į Ispaniją.

Prieš keletą dienų mūsų bendruomenę pasiekė kelionės koordinatorės Giedrės Aleksandravičiūtės kreipimasis dėl piligrimo kelionės. Peržiūrėjus jo maršrutą, paaiškėjo, kad Jokūbas per Bazelį neina, tad pas save jo pakviesti negalėjau, o artimiausias miestas, kuriame turėjau galimybę jam suorganizuoti nakvynę buvo Liucerna. Iš pradžių labai apsidžiaugęs dėl pasiūlymo, vėliau piligrimas pranešė, kad nakvynę gavo Liucernos kapucinų vienuolyne. Jis vis dėlto paprašė atvykti į Liucerną.

Iš informacijos, kurią pavyko rasti internete, sužinojau, kad tai ne pirmoji J. V. Tūro piligriminė kelionė: 2007 m. jis jau keliavo Santjago de Kompostela keliu pėsčiomis nuo St. Jeano Piedo de Porto miesto Prancūzijoje (900 km) ir 2008 m. nuo Leono miesto Ispanijoje (300 km). Dar sužinojau, kad ši jo piligriminė kelionė - tai pirmoji projekto „In Via“ dalis, kurios metu vaizdo kamera fiksuojami sutiktų žmonių mintys ir pasisakymai apie Dievą, tikėjimą, meilę, gyvenimo prasmę, laisvę. Antroji projekto dalis – filmo kūrimas, pabaigus kelionę ir grįžus į Lietuvą.

Kol nuvažiuosiu į Liucerną, turiu šiek tiek laiko apmąstymams, apie ką su Jokūbu kalbėsiuosi. Kogi galima paklausti žmogaus, kuris nusprendė leisti į pusę metų truksiančią piligriminę kelionę nuo Vilniaus iki Santiago de Kompostelos apaštalo švento Jokūbo keliu, t.y. pėsčiomis nueiti apie 4300 km

Autorės nuotraukoje - piligrimas Jokūbas Vilius Tūras

per maždaug 200 dienų; žmogaus, kuris per savo kelionę sutiko ir kalbino ne vieną dešimtį žmonių, kiekvieną dieną pasakojo kažkam savo istoriją? Kai apie piligrimą iš Lietuvos papasakojau keliems draugams, visų jų pirmas klausimas buvo „Iš Lietuvos į Ispaniją pėsčiomis?“, tada sekdamas galvos palingavimas ir beveik visi jį apibūdindavo tokiomis žodžiais „tas žmogus turi būt labai ypatingas“, arba „argi jam neužteko Šv. Jokūbo kelio Ispanijoje ir Prancūzijoje?..“

Sutartoje vietoje jau iš tolo pamatau ateinantį Jokūbą: saulės ir vėjo nugairintas veidas, didžiulė kuprinė ant nugaros, keliautojo lazdos rankose, kiek pavargęs žvilgsnis, nors, turiu prisipažinti, tikėjausi išvysti žymiai labiau išvargusį žmogų – juk jau apie 2000 km nupėdinta! Lyg išpėdamas mano mintis traukinyje, Jokūbas šypteli: „Kiekvieną dieną nauji veidai, nauji miestai ir miesteliai...“ Vėliau, bepusryčiaujant, jis pasakoja apie savo kelionę. Dar Lietuvoje jam teko atsisveikinti su kelionei specialiai pirktais batais, nes jie buvo per sunkūs. Lenkijoje, siaučiant pūgai,

kelionė buvusi nepaprastai sunki, ne vien tik dėl šalčio ir sniego, bet ir dėl to, kad teko eiti automagistralėmis ir kiekvieną kartą, priartėjus automobiliams, bristi į pusnis. Ši kelionės etapą jis apibūdino kaip vieną iš sunkesnių, nors kita vertus, daug išbandymų dar laukia ir kelionėje per Šveicariją ir Prancūziją, nes čia labai daug piligrimų ir būna sunkoka gauti nakvynę vienuolynuose. Piligrimas prasitaria, kad jį labiausiai kelionėje liūdina tai, kad daugumoje vienuolynų Vokietijoje ir Šveicarijoje iš pradžių niekas netiki, kad jis pėsčiomis atėjo iš Lietuvos, tik po pokalbių ir parodžius savo piligrimo knygelę su antspaudais bei Vilniaus vyskupų ir kunigų rekomendacijas, jis priimamas nakvynei. Užklaustas apie kelionės motyvus ir pasiryžimą eiti iš Lietuvos pėsčiomis, Tūras papasakoja, kad tokia ilgai kelionei ryžosi dėl to, kad šie metai yra šventieji metai, kadangi liepos 25 d., Šv. Jokūbo diena yra sekmadienį. Tradicija eiti nusilenkti Apaštalo Jokūbo palaikams iš savo namų yra žinoma dar iš viduramžių. Taip keliau iš Vilniaus ir išžymis LDK didikas Jurgis Radvila.

Dar vienas svarbus kelionės motyvas, buvęs piligrimo išgijimas po sunkios galvos operacijos: jam grėsė visiškas arba dalinis paralyžius, apakimas arba apkurtimas. Ši kelionė yra padėka Dievui, kad liko gyvas ir sveikas. Jokūbas papasakojo, kad piligriminės kelionės jį suvedė su jo žmona Jurga – jie kartu ėjo 2008 m. Dabar pora augina 4 mėnesių dukrytę. Žmona pritaria šiam Jokūbo projektui, nors tai didelis išbandymas ir jai pačiai, mat likusi namuose, ji ne tik turi rūpintis dukra, bet koordinuoti, tikslinti maršrutą. Pasiruošimas kelionei užtrukęs apie 2 mėnesius. Svarbiausia pasiruošimo dalis buvo moralinis nusiteikimas – mintimis Jokūbas jau nuėjo visą 4000 km atstumą. Daug pastangų reikėjo įdėti ir ieškant rėmėjų.

Pokalbio metu, aš vis dar tebesistebiu, kaip galima ištverti tokį krūvį, dienų dienomis eiti ir dar neštis apie 10 kg sveriančią kuprinę.

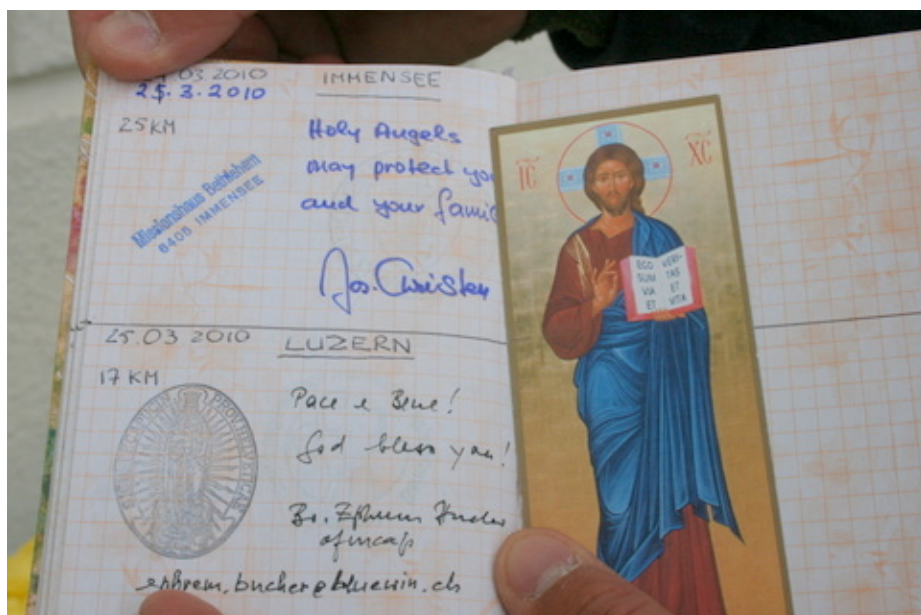
Tokį aprašymą buvau radusi internete. Kuprinė sverianti dvigubai daugiau, patikslina mane Jokūbas. Vien vaizdo kamera sverianti apie 3 kg, o kur dar būtiniausi kelionės daiktai, vitaminai, vaistai ir kt. Jis tebesineša ir žieminę striukę, nes jei oras atšaltų, be jos negalėtų niekaip išsiversti. Eidamas jis remiasi į lazdas, taip perkeldamas dalį svorio į rankas. Didžiausia apkrova visgi tenka kojoms, sąnariams ir nugarai. Jokūbas pasakojo, kad kiekvieną rytą jį kankina pėdų skausmai. Per dieną piligrimas nueina iki 25-30 km. Tokiam atstumui jam prireikia iki 6 val, o kartais ir žymiai ilgiau.

Vaistinėje papildžius būtiniausių vitaminų, vaistų, saulės kremo atsargas, einame palei Kapellbrücke ir kalba nukrypsta apie tikėjimą, religiją, skandalus, šiuo metu drebinančius visą Europą. Jokūbas dėsto savo mintis apie žmogaus gyvenimą, kurio pamatu turėtų būti tiesa ir meilė artimam. Neslėpdamas papasakoja ir apie savo gyvenimo paklydimus, mat būdamas laisvu menininku neišvengė ir bohemiškojo gyvenimo paklydimų. Pasakoja apie piligriminę kelionę sutiktus žmones ir jų likimus...

Nors rytas buvo saulėtas ir galima buvo tikėtis gražios dienos,

besikalbant dangus niūksta ir pradeda kristi pirmieji lietaus lašai. Laikas atsisveikinti ir kiekvienam eiti savo keliu. Palinkiu Jokūbui gero kelio bei laimingai po kelionės grįžti į Lietuvą ir skubu į traukinių stotį. Po kelių minučių, jau sėdėdama šiltame traukinyje, vėl negaliu patikėti, kad tikrai ką tik kalbėjausi su žmogumi, pasiryžusiu siaučiant pūgoms, lyjant lietui ir kepinant saulei, pėsčiomis nueiti iš Vilniaus į Santjago de Kompostelą.

P.S. Piligrimo kelionės koordinatore Giedrė Aleksandravičiūtė parašė, kad „tolesnis kelias nusimato su piligrimų nakvynės ir maitinimo centrais, kurie yra mokami. Dėl to prašome pagal galimybes paremti šio sumanymo įgyvendinimą: asmeninė Jokūbo Viliaus Tūro sąsk.Nr.: LT16 7300 0100 7853 0677 . Ją papildyti siūlome tik privatiems asmenims. Jeigu atsirastų didesnis rėmėjas - parašytume prašymą ar sudarytume sutartį dėl paramos projektui, kurį dalinai finansuoja LR Kultūros ministerijos Kultūros rėmimo fondas. Nuoširdžiai dėkojame visiems, kurie iki šiol darbais ir lėšomis prisidėjo prie šio projekto ir tiems, kurie dar prisijungs.“

Šiuolaikinė pasaka arba

Mūsų lietuvių dukrų Skaistės ir Ugnės istorija

IZABELĖ IR SAMUELIS OTTI

Mąžame kaime Berno apylinkėse stovi tipiška ūkininko sodyba su senu, dideliu gyvenamuoju pastatu, statytu dar 1834 metais, su šveicarų aviganiu, su karvėmis ir daržovių lysvėmis. Prie namo nepailsdamos, garsiai besijuokiančios ir šukaujančios, ant batuto šokinėja dvi dailios, šviesiaplaukės mergaitės. Visa tai atrodo labai jau šveicariškai. Bet tai tik dalis tiesos! Nes abi mergaitės kalba specialiu berno dialektu (girdimi tokie žodžiai kaip „gerai“ ir „taip“). Pašaliniam stebėtoji kyla klausimas, kodėl bioūkininko sodyboje, viduryje Šveicarijos, ūkininkų dukros supranta ir kalba lietuviškai.

Ši istorija prasidėjo prieš penkis metus. Mes, sutuoktiniai Izabelė ir Samuelis Otti, nusprendėme Lietuvoje įteikti įvaikinimo prašymą. Prieš šį apsisprendimą buvo atlikti medicininiai patikrinimai ir nesėkmingos terapijos - mes negalėjome susilaukti savų vaikų. Bet kodėl būtent Lietuva? Šį sprendimą priėmėme dėl įvairių priežasčių:

Lietuva yra demokratinė valstybė. Anuomet mums didelį įspūdį padarė Lietuvos nepriklausomybės kova. Baltijos kelias, dainuojantis parlamento pirmininkas ir jo dainuojanti revoliucija, taikių žmonių masių prie televizijos bokšto išvaikymas su sovietų tankais ir tiesioginė šių įvykių tranliacija - visa tai mes girdėjome per radiją ir skaitėme laikraščiuose, žavėjomės lietuvių drąsa ir atkaklumu.

Lietuva yra Europos Sąjungos narė, ratifikavusi ir pasirašiusi tarptautinio įvaikinimo sutartį (Haagos susitarimas). Pagal šią sutartį įvaikinimas yra tiksliai reglamentuotas. Visuose lygiuose atliekamos kontrolės, valstybės, susijusios su šiuo reikalu, teisiškai bendradarbiauja. Kriterijai yra ne tik griežti, bet ir griežtai pri-

taikomi. Tai suteikia saugumo abiem šalims.

Lietuva yra gana greitai pasiekiamą iš Šveicarijos. Kadangi mes nenorime prarasti ryšio su vaikų tėvyne, atstumas yra svarbi priežastis.

Tačiau mes susidūrėme su kalbos barjeru. Nors mes ir kalbame tarptautiniu mastu pripažintu Berno dialektu, tačiau geografiniame Europos centre su šia kalba mes turėjome ne daug šansų. Per internetą susiradome vertėją Sigitą Mikantavičienę. Po ilgų susirašinėjimų ir daugybės oficialių dokumentų pagaliau galėjome Lietuvoje įteikti įvaikinimo prašymą. Būdami brandaus amžiaus (45 metų), apsiprendėme įsivaikinti du vaikus. Taip mes padidinome mūsų galimybes, kadangi vaikai - giminaičiai ne taip greitai įvaikinami.

2009 m. rugsėjį gavome iš Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos pasiūlymą įsivaikinti sesutes Skaistę (gimusią 1999 m.) ir Ugnę (gimusią 2001 m.). Mes iš karto išimylėjome į abi mergaites nuotraukoje. Po mūsų raštiško sutikimo, 2009 m. spalį Kaune galėjome pirmą kartą mergaites aplankyti ir pamatyti. Lapkričio 20 d. Vilniaus apygardos teisme buvo nagrinėjama įvaikinimo byla. Teisėja paklausė ir mergaičių nuomonės ir po jų sutikimo mūsų prašymas buvo patenkinamas, įvaikinimas įsigaliojo.

Nuo 2009 m. gruodžio mums nuolat šypsosi saulė. Gruodžio

2 dieną mergaitės atvažiavo į Obervilį. Nuo to laiko jos jau apsirato, greitai mokosi vokiečių kalbos (taip pat ir Berno dialekto), noriai eina į mokyklą ir jau gali gerai susikalbėti. Be viso to, jos turi daug užsiėmimų: dirba ir jodinėja su nykštukiniais asiliukais, padeda karvių tvarte (abiems didelį įspūdį paliko karvės veršiavimasis), padeda sodybos parduotuvėlėje, sodinant salotas, nuimant derlių ir t.t. Visi kaimynai labai džiaugiasi linksmomis ir atvromis mergaitėmis, kurios mielai ir daug dainuoja. Dainavimas prieš žiūrovus, matyt, yra gera lietuviška savybė ir šveicarų vaikams labai neįprasta.

Skaistė ir Ugnė labai greitai visko mokosi: dviračiu važiuoti jos išmoko per vieną gruodžio šeštadienio rytą. Sekmadienio rytais mes einame plaukti – abi mergaitės plaukia jau gana gerai. Per sporto savaitę buvome Valis Alpėse, mergaitės ėjo į slidinėjimo mokyklą ir dabar abi jau gerai slidinėja. Jos čia susirado daug draugių ir draugų, jos smalsiai apžiūrinėja, kaip šie vaikai gyvena (ir ką jie turi!).

Mes jaučiamės taip, tarsi išgyvenume pasaką: vienu metu gauti dvi nuostabias dukras mums yra didelė laimė. Mergaitėms patinka gyvenimas Šveicarijoje; tačiau mes rūpinamės, kad jos ir toliau suprastų bei rašytų lietuviškai. Mes ir toliau palaikysime ryšius su Lietuva, kadangi mergaitės turi jaunesnę sesutę Lietuvoje, kuri prieš du metus buvo įvaikinta vienos lietuvių šeimos. Kai tik mergaitės panorės, mes vėl važiuosime į Lietuvą, kad jos galėtų aplankyti sesutę bei kitus pažįstamus žmones ir vietas.

Mes visi truputį sulietuviškejome! Ir tai yra puiku!

Iš vokiečių k. vertė Virginija Siderkevičiūtė, nuotraukos iš asmeninio šeimos albumo.

„Lietuvoje labiausiai patiko žmonių sugebėjimas improvizuoti“

prisimena buvęs laikraščio „Baltische Rundschau“ vyriausiasis redaktorius, vienas nestandartinio turistinio vadovo apie Lietuvą autorių, Heiko Meyer.

Papasakok trumpai apie save, apie savo profesiją.

Užaugau Šiaurės Vokietijoje. Savo žurnalistinę karjerą pradėjau vienoje Hamburgo leidykloje. Mano profesija įdomi tuo, kad darbas apima labai plačią temų skalę, kad leidžia daug pažinti, pakeliauti. Vėliau esu dirbęs įvairių laikraščių ir žurnalų leidyklose Miunchene ir Berlyne. Iš Berlyno buvau pasiųstas žurnalistiniam reportažui į Lietuvą. Vilniuje susipažinau su šveicarų laikraščio „Baltische Rundschau“ leidėju, kuris man pasiūlė vyriausiojo redaktoriaus pareigas jo laikraštyje. Jame išdirbau metus, nuo 2004 iki 2005. Šiuo metu šis laikraštis, deja, nebespausdinamas.

Kaip tau sekėsi Lietuvoje, kas labiausiai patiko?

Tais metais, kai dirbau Lietuvoje, buvo Baltijos šalių įstojimo į Europos sąjungą laikotarpis: visur jautėsi pakili nuotaika, optimizmas. Vokiško laikraščio reporteriams buvo atviros visos durys, galėjome be kliūčių prieiti prie vadovaujančių politikų, ekonomikos specialistų, įžymių kultūros veikėjų. Lietuvoje tada buvo daug įdomiau, negu Vakaruose, kur viskas sureguliuota ir suplanuota. Lietuvoje pragyvenau maždaug keturis metus, buvo labai įdomu stebėti visuomenės pokyčius, ypač patiko žmonių sugebėjimas improvizuoti.

Heiko ir Ritos Meyer šeima (asmeninio archyvo nuotrauka)

O kuo tave sužavėjo lietuvių moterys, jų ne veltui išsirinkai lietuvaite?

Jos - kaip šviesos blyksniai, o ypač mano žmona...

Kokias dideles problemas matai Lietuvoje?

Pirmiausia - tai didelė korupcija. Taip pat labai liūdina nuteikia tai, kad pasikeitimų šalyje didžiaisiais pralaimėtojais tapo pagyvenę žmonės. Restoranuose, dideliuose prekybos centruose beveik nesimato vyresnių, negu 60 metų žmonių.

Kodėl išvykote su žmona iš Lietuvos į Šveicariją?

Korespondentams Baltijos šalyse tapo sudėtingiau dirbti, nes kilus krizei, Vakarai labiau užsiėmė savomis problemomis ir prarado susidomėjimą Rytų Europa. 2008 m. gavau iš Berno įdomų pasiūlymą dirbti viename Šveicarijos laikraštyje. Mano žmona Rita augina mūsų mažą dukrytę, mokosi vokiečių kalbos, kad ateityje būtų lengviau susirasti darbą pagal savo įmonių ekonomistės specialybę.

Kaip jums patinka Šveicarijoje?

Šveicarija - labai graži šalis, su tvirtai ant žemės stovinčiais gyventojais,

jais, kurie labai profesionaliai atlieka savo darbą. Įspūdį daro ir gerai sutvarkytas visuomeninis transportas. Savaitgaliais dažnai vietoje automobilio sėdame į traukinį ir tokiu būdu susipažįstame su įvairiomis šalies vietovėmis.

Klausinėjo ir iš vokiečių k. vertė V. Bischoff Handschin.

Anotacija: Heiko Meyer hat das Land und seine Bewohner mehrere Jahre als Chefredakteur der größten deutschsprachigen Baltikumzeitung in Vilnius

erlebt und beschrieben. Seine ausgewählten Tipps mit aktuellen Preisangaben zu Unterkünften, viele kommentierte Adressen zu Essen und Trinken, Shopping, Nachtleben sowie Sehenswürdigkeiten helfen auch abseits der üblichen Touristenpfade den perfekten Litauen-Urlaub zu planen. Litauen / Heiko Meyer, Christiane Bauermeister. Dumont Reisetaschenbuch, 2007. 240 S., 22.50 Fr.

Knyga išleista vokiečių ir italų kalbomis.

VIII Europos lietuvių krepšinio turnyras

vyks Baltarusijoje rugpjūčio 7-8 dienomis. Informacija apie vizas, turnyro organizavimo detales bus paskelbta internetinėje svetainėje www.eurokrepšinis.net

MUZIKINIS SPEKTAKLIS VISAI ŠEIMAI

Dėmesio! Dėmesio!

Gegužės 1d. 12 val. Ciuriche
Seebach, Marijos Lourdes bažn.
žemutinėje salėje,

Gegužės 2 d. 12 val.
Fonction Cinema Ženevoje,

Profesionalus, smagus, interaktyvus lietuviškas muzikinis spektaklis visai šeimai "Pasakos telefonu".

Trukmė 50 min. Bilieto kaina vaikams - 12 fr, ŠLB aktyviems nariams 15 fr, ne nariams 20 fr.

Apie dalyvavimą pranešti:

Ciuriche - Daliai

Kosmačiauskienei

tel. 076 262 23 97

dalia.kosma@gmail.com

Ženevoje - Eglei Kačkutei

tel. 079 429 06 13,

ekackute@gmail.com

Koncertas Ciuriche

Balandžio 14 dieną, 19.00 val. Ciuriche, Jecklin-Haus am Pfauen, Forum koncertinėje salėje (Rämistrasse 30), programoje, be kitų autorių, bus pristatomi ir lietuvių kompozitorių Felikso Bajoro, Broniaus Kutavičiaus, Balio Dvariono ir Albio Brazinsko kūriniai.

Koncertuoja DUO ELEGIAKO, Milena Rebsamen (smuikas, (Šveicarija) ir Neringa Balnytė (fortepijonas).

Įėjimas laisvas, bus renkama kolektė.

Slowup judėjimas suteikia gyvenimui kokybės

ILONA KATKIENĖ

Prieš dešimt metų Šveicarijoje prasidėjęs judėjimas Slowup tapo nacionaline gyvenimo būdo forma. Nuo ankstaus pavasario iki rudens, kas antrą sekmadienį gražiausiose šalies vietose karaliauja raumenų jėgos varomos transporto priemonės. 25-60 km kelių atkarpos visiškai uždamos motorizuoto transporto eismui ir visai dienai atiduodamos pėstiesiems, bėgiotojams bei vienaračiais, dviračiais, triračiais, riedučiais, riedlentėmis, paspirtukais, vaikiškais vėžimėliais ir šunų vėžimaičiais apsiginklavusiai tautos

daliai.

Sulėtink gyvenimo tempą, suteik šiam kokybę, patirk judėjimo su bendraminčiais džiaugsmą - tai svarbiausi Slowup idėjos tikslai. Ši sezoną Slowup renginių ciklą pradės balandžio 25 dienos turas aplink Murteno ežerą, o pabaigs rugsėjo 26 d. judėjimo šventė aplink Ciuricho ežerą. Daugiau informacijos rasite tinklapyje www.slowup.ch.

Kviečiame mėgstančius judėjimą, Kgryną orą ir malonią kompaniją Šveicarijos lietuvius prisijungti. Rašykite el. paštu katilona@gmail.com arba skambinkite tel. 043 536 83 47

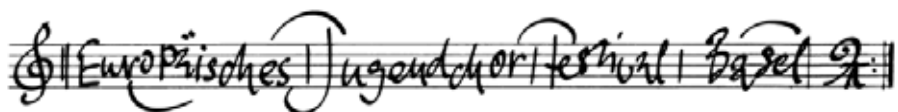
Kviečiame į Jonines Lozanoje

AUDRIUS ALKAUSKAS

Šveicarijos lietuvių bendruomenės 2010 metų Rasų/Joninių šventė vėl vyks Lozanoje, šeštadienį, birželio 26 d., prie nuostabaus Lemano ežero. Šventės pradžia – 15.00. Mus lankys seni mūsų draugai – Kauno Technologijos Universiteto folkloro ansamblis „Goštauta“. Šiemet jų – net du ekipažai, tad Rasos bus dar smarkesnės ir linksmesnės, nei įprasta. Bendrausime, šoksime, dainuosime, stebinsime praeivius senaisiais lietuviškais papročiais. Daugiau informacijos apie šventę

(vieta, siūlomos nakvynės Lozanoje ir kt.) – jos internetiniame puslapyje <http://sites.google.com/site/joninesch/>. Susitiksime Lozanoje!

Gegužės 12-16 d. Bazelyje susirinks 18 chorų arba apie 800 jaunų choristų ir chorisčių iš Gruzijos, Olandijos, Italijos, Lietuvos, Austrijos, Švedijos, Slovėnijos, Ispanijos, Vengrijos, Šveicarijos ir Kinijos į tarptautinį chorų festivalį. Festivalio metu koncertuos ir daugiau nei 450 vaikų bei jaunuolių iš Bazelio apylinkių.

Spalvinga festivalio programa, kurią sudaro apie 40 renginių, skirta įvairaus amžiaus plačiajai visuomenei.

Iš Lietuvos į festivalį atvažiuoja vaikių choras „Kivi“ iš Vilniaus ir berniukų choras „Dagilėlis“ iš Šiaulių.

Festivalio atidarymas vyks gegužės 12 d., 19.30 val. miesto Casino (dalyvauja „Kivi“) ir tuo pat metu Lystalyje, miesto bažnyčioje (dalyvauja „Dagilėlis“).

Šeštadienį, gegužės 15 dieną choras dainuoja Bazelio gatvėse ir aikštėse.

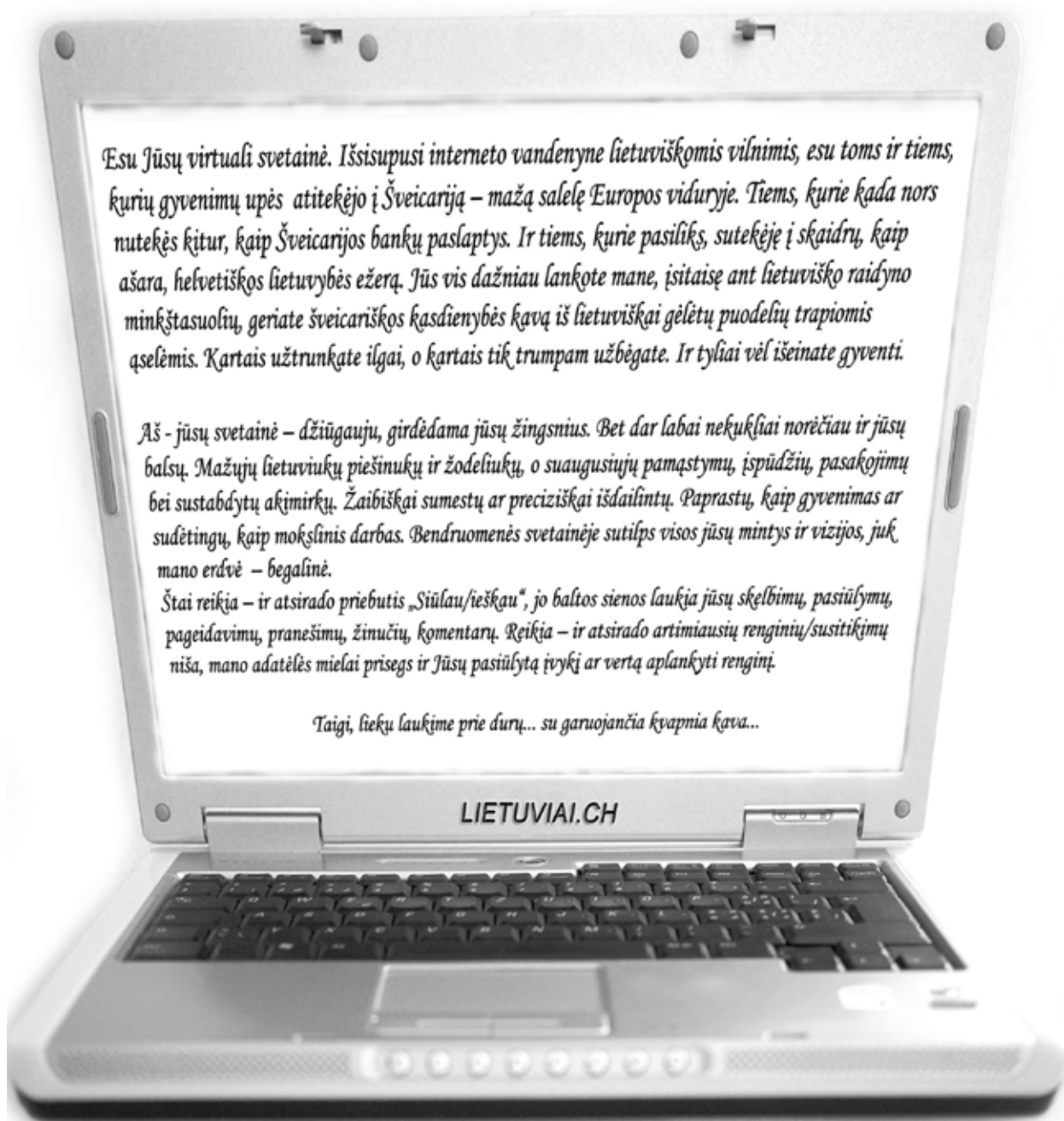
„Kivi“ - 14.20 val. Stadthaushof, 15.00 Post Freie Strasse,

16.20 val. Münsterplatz.

„Dagilėlis“ - 15.00 val. Rümelinsplatz, 15.40 Stadthaushof,

16.20 val. Post Freie Strasse.

Daugiau informacijos internetinėje svetainėje www.ejcf.ch

Elektroninės ŠLB svetainės lietuviai.ch monologą nuklausė ir užrašė Ilona Katkienė

Vasaros atostogos jau ne už kalnų, daugelis iš mūsų važiuosime į Lietuvą. Turbūt jau dabar pradedame galvoti apie tai, ką nuvažinę veiksime mes ir mūsų vaikai.

Mažosios atžalos smagiai ir turiningai galėtų praleisti laiką vaikų darželyje „Saulės gojus“ Vilniuje. Jame yra nedidelės dvikalbės (anglų ir vokiečių k.) grupės, profesionalus ugdymas ir pedagoginė priežiūra, graži, sveika aplinka, daug erdvės žaidimams, ekologiškas maistas, kasdieninio nuvežimo ir parvežimo į namus paslauga. Smulkiau žr.: www.kindergarten.lt.

Vaikų stovykla „Atgaja“ siūlo įdomiai praleisti vasarą 10-17 metų vaikams. Ji atvira tiek Lietuvos, tiek lietuvių kilmės vaikams, gyvenantiems svetur. Stovyklavietės išsidėsčiusios Smarliūnuose (netoli Veisiejų) ir Zelvoje (netoli Vievio). Abi stovyklos turi visas reikiamas buitines ir higienos sąlygas, medicininę priežiūrą. Pagrindinė programos kryptis - tautotyra, kurios tikslas - supažindinti su lietuvių tradicijomis, šventėmis, papročiais. Kiekviena pamaina, trunkanti 7-10 dienų, turi savo temas: mitologinę, pasakų ir legendų, istorinę ir kt. Smulkiau žr.: www.latgaja.lt

Radus laiko tarp susitikimų su giminėmis ir draugais, įdomu artimiau pažinti Lietuvą, sužinoti daugiau apie jos praeitį, pasivaikščioti po miestelius ir miestus, atrasti naujas vietas. Kelionių organizatorius «Kiveda» siūlo labai įdomias nestandartines ekskursijas po Lietuvą ir Vilnių. Po Lietuvą organizuojamos tokios ekskursijos, kaip Žemaitijos dvarų romantika, Lietuvos Burgundija (Anykščių krašto lobiai), Kur miega legendos (Punia, Merkinė, Liškiava), Lietuvos ir Latvijos pilys. Po Vilnių ir jo apylinkes organizuojama: Prancūzų palikimas Vilniuje, Požeminio Vilniaus paslaptys, Vilniaus didikai, Neries vingiai. ir kt. Smulkiau žr. www.kiveda.lt

SVEIKINAME

EGLĖ IR AUDRIŲ DRANEVIČIUS, vasario 28 dieną sulaukus dukrytės Rūtos.

JOVITĄ IR MATTHIAS FINK šeimą, kovo 8 d. 10.40 val. sulaukus sūnelio Niklas.

NAUJI NARIAI

Mantė Lenkaitytė - Fribūras, Jūratė ir Mykolas Freire - Wallisellen ZH, Erlanda Deksnytė - Mörschwil SG, Gabrielė Dingelytė - Lozana, Kazimiera ir Alvydas Globiai - Oberwil BL, Laima ir Sigitas Godeliai - Serneus GR, Dalia Kosmačiauskienė - Bäretswil ZH, Vilma Kinčiūtė Kern ir Ignė Kinčiūtė-Romont FR, prof. Dr. Jan Peter Locher - Ittingen BE ir Deivis Strutas - Bazelis.

INDRĖS IR PASCAL

STEINEMANN šeimą, sulaukus sūnelio Matthias Florian 2009 m. lapkričio 30 d.

DĖKOJAME

Angelei Gegeckienei, Aldonai Statkutei, Algimantui Gegeckui, Laimai ir Virgilijui Tikuišiams, Sonatai ir Viliui Zabulioniams, parėmusiems aukomis Šveicarijos lietuvių bendruomenę.

NAUDINGI ADRESAI

ŠLB interneto svetainė www.lietuviai.ch

Bendruomenės nariai, pageidaujantys gauti **tik elektroninį** „Šveicarijos lietuvių žinių“ variantą, praneškite apie tai Ingai Belevičiūtei el. paštu: ingosb@gmail.com

ŠLB valdybos pirmininkė Jūratė Caspersen

Dorfstrasse 198,
8706 Meilen
+41 (0) 76 330 92 00
jurate@caspersen.ch

LR ambasada Šveicarijoje

Kramgasse 12, 3011 - Bern
+41(0) 31 352 52 91
<http://ch.mfa.lt>,
amb.ch@urm.lt

Žurnalas „Pasaulio lietuvis“

Prenumerata metams Europoje - 30 eurų.
Banko duomenys:
IBAN PL91 1240 1848 1787 0000 2075 7256
Bank PKO S.A. I O. w Suwalki.
Wydawnictwo Auszra sp z o. o.
Ul. Mickiewicza 23, 16212 Pusk, Poland.

LR garbės konsulas Ženevos ir Vo kantonuose
Michel Sogny
2 Avenue de Warens, 1203 Genève
www.sogny.com

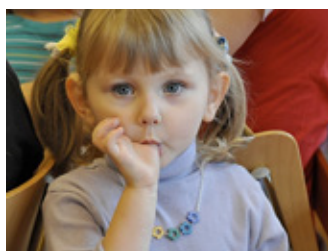
LR garbės konsulas

Tičino kantone
Gintautas Bertašius
Via Luganetto 4, P.O. Box 743
6962 Lugano - Viganello 6
+41 (0) 91 971 56 43
g.bertasius@bluewin.ch

LR garbės konsulas

Cugo kantonuose
Graziano Pedroja
c/o Juris Treuhand AG,
Selnaustrasse 5, 8001 Zürich
+41 (0) 43 817 66 10,
pedroja@juris.ch

Norintiems susimokėti nario mokestį ar paremti bendruomenės veiklą aukomis - ŠLB sąskaitos duomenys:
Litauische Gemeinschaft, 8050 Zürich
Zürcher Kantonalbank, 8010 Zürich
IBAN CH38 0070 0110 0013 0089 1
SWIFT (BIC) ZKBKCHZZ80A

Algirdo Žiogo nuotraukos

REDAKCIJOS SKILTIS

Laikraščio red. kolegija: Vilija Bischoff Handschin, Virginija Siderkevičiūtė, Inga Belevičiūtė.

Maketavo ir išleido: Diana Brunner

Straipsniai, informacija, reklamos priimami el. paštu: slz@lietuviai.ch. Reklamos kaina - 30 frankų.

Laikraštis yra Šveicarijos lietuvių bendruomenės leidinys, išeina 2 kartus per metus 200-250 egz. tiražu.

Perspausdinant straipsnius, būtina nurodyti šaltinį.